DOAE

กรอบการพัฒนาการเกษตรเชิงพื้นที่

อำเภอปางมะผ้า ปี 2569

ปี 2566-2570 (ฉบับทบทวนปี 2569)

สำนักงานเกษตรอำเภอปางมะผ้า
จังหวัดแม่ฮ่องสอน

กรอบการพัฒนาการเกษตรเชิงพื้นที่
อำเภอปางมะผ้า ปี ๒๕๖๙

สำนักงานเกษตรอำเภอปางมะผ้า
จังหวัดแม่ฮ่องสอน

คำนำ

กรอบการพัฒนาการเกษตรเชิงพื้นที่อำเภอปางมะผ้า ได้จัดทำขึ้นให้เป็นแผนพัฒนา ที่สอดคล้อง ตามแผนพัฒนา เศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ ๑๒ (๒๕๖๐ - ๒๕๖๔) เพื่อให้เกิดประโยชน์ของเกษตรกรโดยรวม โดยเฉพาะนโยบายของรัฐบาล ได้แก่ จัดระบบการผลิตให้สอดคล้องกับศักยภาพพื้นที่และความต้องการของตลาดตั้งแต่ต้นน้ำถึงปลายน้ำทั้งด้านกายภาพและเศรษฐกิจ ตลอดจนส่งเสริมและเร่งขยายผลแนวคิดการทางการเกษตรตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ในการจัดทำกรอบการพัฒนาด้านการเกษตรนี้ ได้จัดทำขึ้นโดยถือปฏิบัติตามขั้นตอนที่กำหนดโดยยึดการทำแผนแบบมีส่วนร่วมของเกษตรกร ยึดเกษตรกรเป็นศูนย์กลาง โดยมุ่งหวังให้บรรลุวัตถุประสงค์ตามเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพมากที่สุด และเกิดประโยชน์สูงสุดแก่เกษตรกรในการพัฒนาอาชีพ รายได้และความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น ตลอดจนใช้เป็นแนวทางการพัฒนาของส่วนราชการ

สำนักงานเกษตรอำเภอปางมะผ้า
มิถุนายน ๒๕๖๙

สารบัญ

	หน้า
คำนำ	ก
สารบัญ	ข
สารบัญตาราง	ค
สารบัญภาพ	ง
บทที่ ๑ ข้อมูลสภาพทั่วไป	
<u>ข้อมูลด้านกายภาพ</u>	
๑. ที่ตั้ง อาณาเขต ขอบเขตการปกครอง	๘
๑.๑ ที่ตั้ง ขนาดพื้นที่	๘
๑.๒ อาณาเขต	๘
๑.๓ การแบ่งเขตการปกครอง	๙
๒. ลักษณะภูมิประเทศ	๑๐
๒.๑ สภาพพื้นที่ภูเขา ป่าไม้ ที่ราบสูง ที่ราบลุ่ม	๑๐
๒.๒ สภาพพื้นที่ ความลาดชัน	๑๑
๒.๓ กลุ่มชุดดิน	๑๑-๑๓
๓. ลักษณะภูมิอากาศ	๑๓
๓.๑ ฤดูกาล	๑๓
๓.๒ ปริมาณน้ำฝนและอุณหภูมิ	๑๔
๔. เส้นทางคมนาคม	๑๔
๔.๑ เส้นทางคมนาคมระหว่างตำบล	๑๔
๔.๒ ถนนหลวงเชื่อมต่อระหว่างจังหวัดและอำเภอ	๑๔-๑๕
๕. แหล่งน้ำและระบบชลประทาน	๑๕
๕.๑ แหล่งน้ำธรรมชาติ	๑๕
๕.๒ แหล่งน้ำที่สร้างขึ้นที่สำคัญ	๑๕-๑๖
๖. การใช้ประโยชน์ที่ดิน	๑๖-๑๗
<u>ข้อมูลด้านเศรษฐกิจ</u>	
๑. ข้อมูลสินค้าเกษตรที่สำคัญ	๑๗-๑๘
๒. สินค้าเอกลักษณ์ประจำถิ่น/สินค้า GI	๑๘
<u>ข้อมูลด้านสังคม</u>	
๑. ข้อมูลเกษตรกร/องค์กรเกษตรกร	๑๘
๑.๑ เกษตรกร	๑๘-๒๐
๑.๒ องค์กรและสถาบันเกษตรกร	๒๑-๒๖

สารบัญ (ต่อ)

หน้า

บทที่ ๒ การวิเคราะห์สถานการณ์การเกษตรของอำเภอ

๑. ข้อมูลประกอบการวิเคราะห์พื้นที่ของอำเภอ ๒๗

๑.๑ แหล่งน้ำหลัก ๒๗

๑.๒ พื้นที่เหมาะสม/ไม่เหมาะสม ๒๗-๒๙

๑.๓ สถานการณ์ใช้เทคโนโลยีการผลิต ๒๙-๓๓

๑.๔ ปฏิทินการเพาะปลูก ๓๓

๑.๕ ต้นทุนการผลิต ๓๓-๓๔

๑.๖ สถานการณ์การตลาด/วิถีการตลาด ๓๔

๑.๗ เกษตรกรและองค์กรเกษตรกรที่เกี่ยวข้องกับสินค้าในพื้นที่ ๓๕

๒. การวิเคราะห์ Supply chain ๓๕-๓๗

บทที่ ๓ **บทสรุปโครงการ/กิจกรรมตามกรอบการพัฒนาการเกษตรเชิงพื้นที่**

๑. แบบสรุปโครงการแบบย่อ (Project Brief) ของทุกโครงการ ๓๘-๓๙

๒. สรุปโครงการ/กิจกรรมตามกรอบการพัฒนาการเกษตรเชิงพื้นที่ ๔๐

บรรณานุกรม

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
๑	แสดงเขตการปกครอง	๙
๒	แสดงสรุปเขตการปกครอง	๙
๓	แสดงพื้นที่ป่าไม้	๑๐
๔	แสดงข้อมูลฤดูกาล	๑๔
๕	แสดงข้อมูลปริมาณน้ำฝน และอุณหภูมิเฉลี่ย ๕ ปี	๑๔
๖	แสดงข้อมูลโครงการชลประทานขนาดใหญ่ และขนาดกลาง	๑๕
๗	แสดงข้อมูลโครงการชลประทานขนาดเล็ก	๑๕
๘	แสดงข้อมูลสระเก็บน้ำในไร่นานอกเขตชลประทาน	๑๖
๙	แสดงข้อมูลบ่อบาดาล	๑๖
๑๐	แสดงข้อมูลการใช้ประโยชน์ที่ดิน	๑๖
๑๑	แสดงข้อมูลด้านพืช	๑๗
๑๒	แสดงข้อมูลด้านปศุสัตว์	๑๘
๑๓	แสดงข้อมูลด้านประมง	๑๘
๑๔	แสดงจำนวนครัวเรือน และประชากร	๑๘
๑๕	แสดงจำนวนหัวหน้าครัวเรือนจำแนกตามอายุ	๑๙
๑๖	แสดงจำนวนลักษณะการประกอบอาชีพ	๑๙
๑๗	แสดงจำนวนลักษณะการถือครองที่ดิน	๑๙
๑๘	แสดงจำนวนประเภทเอกสารสิทธิ์	๑๙
๑๙	แสดงจำนวนและสมาชิกสถาบันเกษตรกร	๒๑
๒๐	แสดงจำนวนผลิตภัณฑ์ที่ลงทะเบียน OTOP จำแนกตามผลิตภัณฑ์	๒๑
๒๑	แสดงข้อมูลกลุ่มวิสาหกิจชุมชน	๒๑-๒๒
๒๒	แสดงข้อมูลกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร กลุ่มยุวเกษตรกร และกลุ่มส่งเสริมอาชีพ	๒๒-๒๓
๒๓	แสดงข้อมูลกลุ่มเกษตรกร และสหกรณ์	๒๓-๒๔
๒๔	แสดงจำนวนแหล่ง/ศูนย์เรียนรู้และบริการด้านการเกษตร	๒๔
๒๕	แสดงจำนวนอาสาสมัครเกษตร	๒๔
๒๖	แสดงข้อมูลปราชญ์ชาวบ้าน	๒๕
๒๗	แสดงข้อมูลศูนย์หลักและศูนย์เครือข่ายของศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร	๒๕-๒๖

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่		หน้า
๒๘	แสดงข้อมูลกลุ่มแปลงใหญ่	๒๖
๒๙	แสดงเขตความเหมาะสม (พื้นที่ศักยภาพ) สำหรับปลูกมะม่วง	๒๗
๓๐	แสดงครัวเรือนเกษตรกร พื้นที่ปลูก และผลผลิตมะม่วง	๒๘
๓๑	แสดงพื้นที่ปลูกมะม่วงตามระดับชั้นความเหมาะสม	๒๙
๓๒	แสดงต้นทุนการผลิต	๓๓-๓๔
๓๓	แสดงเกษตรต้นแบบของสินค้าในพื้นที่	๓๕
๓๔	แสดงองค์กรเกษตรกรที่เกี่ยวข้องกับสินค้าในพื้นที่	๓๕
๓๕	แสดงการวิเคราะห์ Supply chain ของสินค้า มะม่วง อำเภอปางมะผ้า	๓๕-๓๗
๓๖	แสดงแบบสรุปโครงการแบบย่อ (Project Brief)	๓๘-๓๙
๓๗	แสดงสรุปโครงการ/กิจกรรมตามกรอบการพัฒนาการเกษตรเชิงพื้นที่	๔๐

สารบัญภาพ

ภาพที่		หน้า
๑	แผนที่แสดงอาณาเขตติดต่ออำเภอ	๘
๒	แผนที่แสดงพื้นที่ป่าไม้อำเภอ	๑๐
๓	แผนที่แสดงความลาดชันอำเภอ	๑๑
๔	แผนที่แสดงกลุ่มชุดดินอำเภอ	๑๓
๕	แผนที่แสดงการใช้ประโยชน์ที่ดินอำเภอ	๑๗
๖	แผนที่แสดงเขตความเหมาะสม (พื้นที่ศักยภาพ) สำหรับปลูกมะม่วง	๒๗
๗	แผนที่แสดงพื้นที่ปลูกมะม่วง (พื้นที่ปลูกจริง)	๒๘
๘	แผนที่แสดงพื้นที่ปลูกมะม่วง ตามระดับชั้นความเหมาะสม	๒๙
๙	แสดงปฏิทินการเพาะปลูก	๓๓
๑๐	แสดงวิถีการตลาดอำเภอ	๓๔

บทที่ ๑
ข้อมูลสภาพทั่วไป

<u>ข้อมูลด้ายกายภาพ</u>

๑. ที่ตั้ง อาณาเขต ขอบเขตการปกครอง

๑.๑ ที่ตั้ง ขนาดพื้นที่

อำเภอปางมะผ้า ตั้งอยู่ทางทิศเหนือของจังหวัดแม่ฮ่องสอน และเป็นอำเภอที่อยู่บริเวณเหนือสุดของจังหวัดแม่ฮ่องสอน มีพิกัดอยู่ในช่วงละติจูดที่ ๑๙°๒๒'๑๑"- ๑๙°๔๘"๕๐ องศาเหนือ และลองติจูด ๙๘°๐๑'๓๔" - ๙๘°๒๓'๒๒"องศาตะวันออก มีพื้นที่ทั้งหมด ๑,๐๙๔ ตารางกิโลเมตร ส่วนใหญ่เป็นป่าและภูเขาสูงชันสลับซับซ้อนกันตลอดประมาณร้อยละ ๙๕ ของพื้นที่อำเภอ หรือประมาณ ๑,๐๓๙ ตารางกิโลเมตรและที่เป็นที่ราบระหว่างหุบเขา ซึ่งจะเป็นที่ตั้งของหมู่บ้านต่างๆ ประมาณร้อยละ ๕ ของพื้นที่อำเภอหรือประมาณ ๕๕ ตารางกิโลเมตร

๑.๒ อาณาเขต

อำเภอปางมะผ้า มีอาณาเขตติดต่อกับอำเภอและจังหวัดใกล้เคียง ดังนี้

- ทิศเหนือ ติดต่อกับ
- ทิศตะวันออก ติดต่อกับ อำเภอปาย จังหวัดแม่อ่องสอน
- ทิศใต้ ติดต่อกับ อำเภอเมืองแม่ฮ่องสอน จังหวัดแม่อ่องสอน
- ทิศตะวันตก ติดต่อกับ อำเภอเมืองแม่ฮ่องสอน จังหวัดแม่อ่องสอน สาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมา

แผนที่แสดงขอบเขตอำเภอปางมะผ้า

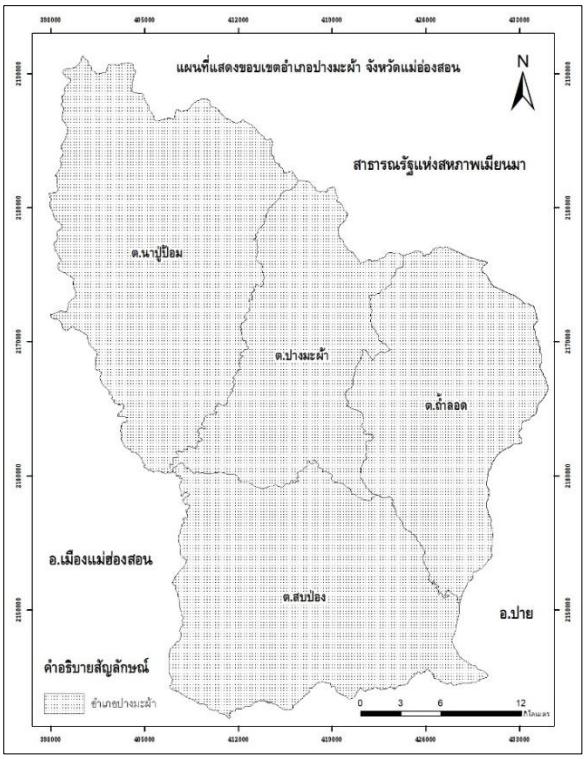

ภาพที่ ๑ แผนที่แสดงอาณาเขตติดต่ออำเภอปางมะผ้า
(ที่มา : สำนักงานเกษตรอำเภอปางมะผ้า,พ.ศ.๒๕๖๙)

๑.๓ การแบ่งเขตการปกครอง

การบริหารราชการ แบ่งออกเป็น ๒ ส่วน ได้แก่

- การบริหารราชการส่วนภูมิภาค แบ่งเขตปกครองออกเป็น ๑ อำเภอ แบ่งเป็นจำนวน ๔ อบต. ๔ ตำบล ๓๙ หมู่บ้าน
- การบริหารราชการส่วนท้องถิ่น แบ่งเขตการปกครองออกเป็น องค์การบริหารส่วนตำบล จำนวน ๔ แห่ง

ตารางที่ ๑ แสดงเขตการปกครอง

ตำบล / หมู่ที่	ตำบลสบป่อง	ตำบลถ้ำลอด	ตำบลปางมะผ้า	ตำบลนาปู่ป้อม
๑	บ้านสบป่อง	บ้านถ้ำลอด	บ้านแม่ละนา	บ้านนาปู่ป้อม
๒	บ้านน้ำริน	บ้านแอโก๋-แสนคำลือ	บ้านปางคาม	บ้านปางตอง
๓	บ้านไร่	บ้านวนาหลวง	บ้านไม้ฮุง	บ้านปางบอน
๔	บ้านหนองผาจ้ำ	บ้านผามอน	บ้านจ่าโบ่	บ้านน้ำฮูผาเสือ
๕	บ้านแม่อุมอง	บ้านเมืองแพม	บ้านยาป่าแหน	บ้านปุงยาม
๖	บ้านกิ๊ดสามสิบ	บ้านห้วยแห้ง	บ้านผาแดง	บ้านดอยคู
๗	บ้านหนองตอง	บ้านแอลา	บ้านไม้ลัน	บ้านตองสาแล (ทองศาลา)
๘	บ้านแม่หมู		บ้านห้วยเฮี๊ยะ	บ้านซอแอะ (โซเบ)
๙			บ้านลุกข้าวหนาม	บ้านตองหลวง
๑๐			บ้านผาเผือก	บ้านตงกองเต้า
๑๑			บ้านบ่อไคร้	บ้านป่าโหล
๑๒				บ้านปางคาม
๑๓				บ้านอาโจ้

ที่มา : ที่ว่าการอำเภอปางมะผ้า จังหวัดแม่ฮ่องสอน, พ.ศ.๒๕๖๙

ตารางที่ ๒ แสดงสรุปเขตการปกครอง

ตำบล	เนื้อที่ทั้งหมด (ไร่)	อบต	เทศบาลตำบล	จำนวนหมู่บ้าน	จำนวนบ้าน (ครัวเรือน)
สบป่อง	๑๕๖,๒๕๐	๑		๘	๓,๙๖๕
ถ้ำลอด	๑๖๒,๕๐๐	๑		๗	๑,๗๘๐
ปางมะผ้า	๑๒๓,๗๕๐	๑		๑๑	๑,๙๐๑
นาปู่ป้อม	๒๑๖,๙๑๙	๑		๑๓	๑,๙๒๔
รวม	**๖๕๙,๔๑๙**	**๔**		**๓๙**	**๙,๕๗๐**

ที่มา : ที่ทำการปกครองอำเภอปางมะผ้า, พ.ศ.๒๕๖๙

๒. ลักษณะภูมิประเทศ

๒.๑ สภาพพื้นทีภูเขา ป่าไม้ ที่ราบสูง ที่ราบลุ่ม

อำเภอปางมะผ้า มีลักษณะภูมิประเทศเป็นเทือกเขาสูงสลับซับซ้อนตลอดแนวพื้นที่ มีความสูงจากระดับน้ำทะเลโดยเฉลี่ยประมาณ ๓๐๐ – ๑,๕๓๘ เมตร เป็นภูเขาหินแกรนิต ทำให้พบเจอถ้ำหินปูนเป็นจำนวนมาก โดยส่วนใหญ่จะเป็นป่าเบญจพรรณ หรือป่าโปร่งผสม ป่าเต็งรัง ป่าดิบแล้ง ป่าดิบเขา ป่าสนเขา และเป็นแอ่งที่ราบหุบเขาและที่ราบลุ่มขนาดเล็กที่โอบล้อมด้วยเทือกเขาสูง

แผนที่แสดงพื้นที่ป่าไม้อำเภอปางมะผ้า จังหวัดแม่ฮ่องสอน

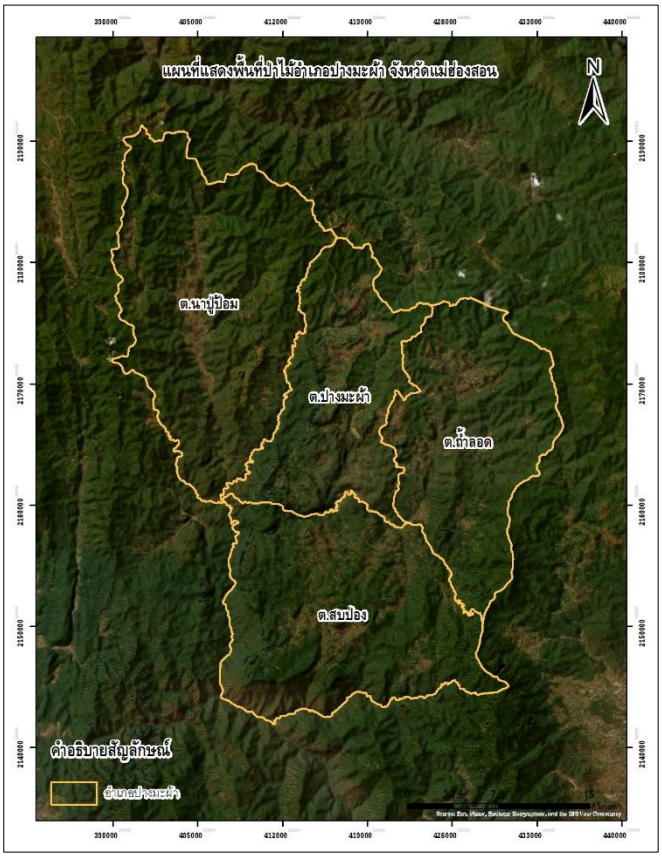

ภาพที่ ๒ แผนที่แสดงพื้นที่ป่าไม้อำเภอ
(ที่มา สำนักงานเกษตรอำเภอปางมะผ้า, พ.ศ.๒๕๖๙)

ตารางที่ ๓ แสดงพื้นที่ป่าไม้

ตำบล	พื้นที่ทั้งหมด	พื้นที่ป่าไม้ (ไร่)	คิดเป็นร้อยละ
สบป่อง	๑๕๖,๒๕๐	๑๕๐,๓๘๔	๙๖.๒๕
ถ้ำลอด	๑๖๒,๕๐๐	๑๑๑,๔๐๓	๖๘.๕๖
ปางมะผ้า	๑๒๓,๗๕๐	๙๓,๔๘๖	๗๕.๕๔
นาปู่ป้อม	๒๑๖,๙๑๙	๑๘๑,๖๒๘	๘๓.๗๓
รวม	๖๕๙,๔๑๙	๕๓๖,๙๐๑	๘๑.๔๒

ที่มา : https://agri-map-online.moac.go.th, พ.ศ.๒๕๖๙

๒.๒ สภาพพื้นที่ ความลาดชัน

อำเภอปางมะผ้าลักษณะภูมิประเทศส่วนใหญ่เป็นป่าและภูเขาสูงชันสลับซับซ้อน มีความลาดชันมากกว่า ๕๐ เปอร์เซ็นต์คิดเป็นร้อยละ ๓๙.๒๖ รองลงมาเป็นความลาดชัน ๓๕-๕๐ เปอร์เซ็นต์คิดเป็นร้อยละ ๓๒.๑๗ ความลาดชัน ๒๐-๓๕ เปอร์เซ็นต์ คิดเป็นร้อยละ ๒๑.๓๖ และ พื้นที่ความลาดชัน ๒-๒๐ เปอร์เซ็นต์คิดเป็นร้อยละ ๗.๒ ตามลำดับ ความสูงจากระดับทะเลปานกลาง ๕๕๐-๑,๔๐๐ เมตร

แผนที่แสดงความลาดชันของอำเภอปางมะผ้า จังหวัดแม่ฮ่องสอน

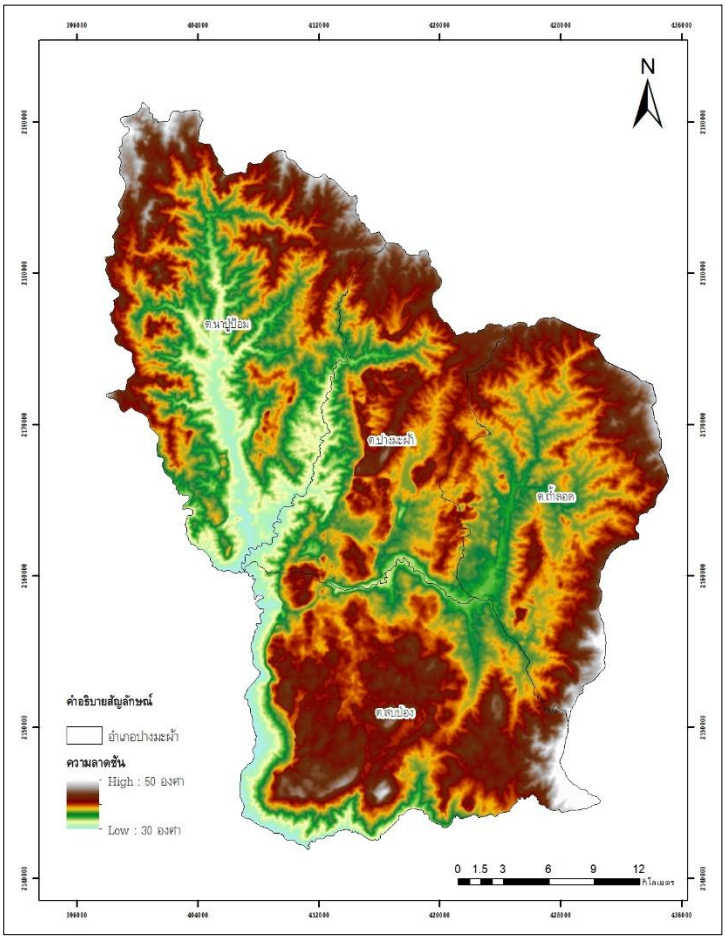

ภาพที่ ๓ แผนที่แสดงความลาดชันอำเภอปางมะผ้า
(ที่มา : สำนักงานเกษตรอำเภอปางมะผ้า, พ.ศ.๒๕๖๙)

๒.๓ กลุ่มชุดดิน

ดินในอำเภอปางมะผ้า มีกลุ่มชุดดิน จำนวน ๔ กลุ่มชุดดิน ดังนี้

๑. กลุ่มชุดดินที่ ๔๗ ชุดดินลี้ (Li) จำนวน ๖๐๓.๐๙ ไร่ เกิดจากการผุพังของหินตะกอนเนื้อละเอียดและหินที่แปรสภาพ เช่น หินดินดาน หินทรายแป้ง หินโคลน หินชนวน หินฟิลไลท์ บริเวณพื้นที่ภูเขา และรวมถึงที่เกิดจากวัสดุดินหรือหินที่เคลื่อนย้ายมาเป็นระยะทางใกล้ๆ โดยแรงโน้มถ่วงบริเวณเชิงเขา มีสภาพพื้นที่เป็นลูกคลื่นลอนลาดเล็กน้อยถึงเป็นเนินเขา ความลาดชัน ๔-๓๕ % มีการระบายน้ำ ดี การไหลบ่าของน้ำบนผิวดิน ปานกลางถึงเร็ว การซึมผ่านได้ของน้ำ ปานกลาง การจัดเรียงชั้นดิน Ap(A)-Bt-Cr มีลักษณะและสมบัติดิน เป็นดินตื้นหรือตื้นมากถึงชั้นเศษหินหนาแน่น บางบริเวณอาจพบชั้นหินพื้นในระดับตื้น ดินบนเป็นดินร่วน ดินร่วนปนทราย

แป้งหรือดินร่วนปนดินเหนียวปนเศษหิน สีน้ำตาลเข้มหรือสีน้ำตาลปนแดงเข้ม ปฏิกิริยาดินเป็นกรดปานกลางถึงเป็นกลาง (pH ๖.๐-๗.๐) ดินล่างเป็นดินเหนียวปนเศษหินหนาแน่นมาก สีแดงหรือสีแดงปนเหลือง ปฏิกิริยาดินเป็นกรดจัดถึงเป็นกรดเล็กน้อย (pH ๕.๕-๖.๕) ข้อจำกัดการใช้ประโยชน์ เป็นดินตื้นถึงชั้นเศษหินหนาแน่นและความอุดมสมบูรณ์ต่ำ พื้นที่ที่มีความลาดชันสูง ดินจะถูกชะล้างพังทลายได้ง่ายข้อเสนอแนะในการใช้ประโยชน์ บริเวณที่มีความลาดชันไม่มากนัก (ไม่เกิน ๑๒%) และดินไม่ตื้นมาก อาจใช้ปลูกพืชไร่ได้ แต่ต้องรบกวนดินน้อยที่สุด พร้อมทั้งจัดทำระบบอนุรักษ์ดินและน้ำ ที่เหมาะสมโดยใช้วิธีพืช เพิ่มความอุดมสมบูรณ์แก่ดินและเพิ่มผลผลิตพืชโดยใช้ปุ๋ยอินทรีย์ร่วมกับปุ๋ยเคมี พื้นที่ลาดชันสูงไม่ควรนำมาใช้เพาะปลูก ควรให้คงสภาพป่าหรือฟื้นฟูสภาพป่า

๒. กลุ่มชุดดินที่ ๕๕ ชุดดินวังสะพุง (Ws) จำนวน ๓,๘๙๑.๒๑ ไร่ เกิดจากการผุพังสลายตัวของหินตะกอนเนื้อละเอียดและหินที่แปรสภาพ เช่น หินดินดาน หินทรายแป้ง หินโคลน หินชนวน หินฟิลไลท์ เป็นต้น บริเวณพื้นที่ภูเขา และรวมถึงที่เกิดจากวัสดุดินหรือหินที่เคลื่อนย้ายมาเป็นระยะทางใกล้ๆ โดยแรงโน้มถ่วงบริเวณเชิงเขาสภาพพื้นที่เป็นลูกคลื่นลอนลาดเล็กน้อยถึงเป็นลูกคลื่นลอนลาด ความลาดชัน ๒-๑๒ % การระบายน้ำดี การไหลบ่าของน้ำบนผิวดินช้าถึงเร็ว และการซึมผ่านได้ของน้ำได้ปานกลาง การจัดเรียงชั้นดิน Ap(A)-Bt-Cr ลักษณะและสมบัติดิน เป็นดินลึกปานกลาง ดินบนเป็นดินร่วน ดินร่วนปนดินเหนียวหรือ ดินร่วนเหนียวปนทรายแป้ง สีน้ำตาลเข้มถึงสีน้ำตาลปนเทาเข้ม ปฏิกิริยาดินเป็นกรดปานกลางถึงเป็นกลาง (pH ๖.๐-๗.๐) ดินล่างตอนบนเป็นดินเหนียว สีแดงปนเหลืองถึงสีแดง ปฏิกิริยาดินเป็นกรดจัดมากถึงกรดปานกลาง (pH ๕.๐-๖.๐) ดินล่างตอนล่างเป็นดินเหนียวมีเศษหินปะปนหนาแน่น และส่วนใหญ่พบชั้นหินพื้นภายใน ๑๐๐ ซม. จากผิวดิน สีน้ำตาลปนแดงหรือสีน้ำตาลปนเหลือง มีจุดประสีน้ำตาลปนเหลือง สีแดง และสีน้ำตาล ปฏิกิริยาดินเป็นกรดจัดมากถึงเป็นกรดเล็กน้อย (pH ๔.๕-๖.๕) ข้อจำกัดในการใช้ประโยชน์ สมบัติทางกายภาพของดินไม่ดี ดินค่อนข้างแน่นทึบ โครงสร้างไม่เหมาะสม น้ำซึมผ่านได้ช้า อาจขาดแคลนน้ำได้ในช่วงฤดูเพาะปลูก ข้อเสนอแนะในการใช้ประโยชน์ ปลูกพืชไร่ ไม้ยืนต้น ควรปรับปรุงสมบัติทางกายภาพของดิน เช่น การปรับปรุงโครงสร้างของดิน โดยการไถพรวนที่เหมาะสม เพิ่มอินทรียวัตถุ เนื่องจากสภาพพื้นที่ที่พบดินนี้ส่วนใหญ่อยู่ในเขตแห้งแล้ง ดังนั้นการกำหนดระยะเวลาและชนิดของพืชที่ปลูก ควรทำอย่างรอบคอบ เพื่อหลีกเลี่ยงการขาดแคลนน้ำ ปลูกพืชคลุมดินเพื่อรักษาความชื้นในดินและป้องกันการชะล้างพังทลายของดิน ปลูกพืชบำรุงดินและปลูกพืชหมุนเวียน

๓. กลุ่มชุดดินที่ ๕๙ ชุดดินตะกอนน้ำพาเชิงซ้อนที่มีการระบายน้ำเลว (AC-pd : Alluvial Complex, poorly drained) จำนวน ๖,๕๙๗.๘๐ ไร่ มีสภาพพื้นที่ราบเรียบถึงลูกคลื่นลอนลาดเล็กนอย ความลาดชัน ๐-๕ % ภูมิสัณฐานที่ราบ ระหว่างเนินเขา วัตถุต้นกำเนิด ตะกอนน้ำพาใหม่ การระบายน้ำา ดีปานกลางถึงค่อนข้างเลว การซึมผานไดของน้ำ ปานกลางถึงชา การไหลบาของน้ำบนผิวดิน ปานกลางถึงชา ลักษณะสมบัติของดิน เปนดินลึกถึงลึกมาก มีลักษณะการสลับชั้นของเนื้อดิน ดินบนเปนดินรวนปนทราย หรือดินทรายปนดินรวน สีน้ำตาลเขมหรือสีน้ำตาลปนเทาเขม ปฏิกิริยาดินเปนกรด ปานกลางถึงเปนกลาง (pH ๖.๐-๗.๐) ดินลางเปนดินรวนปนทรายถึงดินรวนเหนียว อาจพบกรวดท้องน้ำปะปนในชั้นดินลาง สีน้ำตาล สีน้ำตาลปนเทา พบจุดประสีแดง สีแดงปนเหลือง ปฏิกิริยาดินเปนกรดเล็กนอยถึงเปนกลาง (pH ๖.๕-๗.๐) ขอจำกัด ความอุดมสมบูรณต่ำและเปนดินเนื้อหยาบ รวมทั้งอาจมีความเสี่ยงเรื่องน้ำทวม ฉับพลัน ขอเสนอแนะ ใชอินทรียวัตถุรวมกับปุยเคมีในการปรับสภาพดิน ปรับปรุงบำรุงดินเพื่อเพิ่มผลผลิต ใหสูงขึ้น ปลูกพืชอายุสั้น

๔. กลุ่มชุดดินที่ ๖๒ ชุดดินพื้นที่ลาดชันเชิงซ้อน (SC : slope complex) จำนวน ๖๗๔,๘๓๕.๙๘ ไร่ มีพื้นที่ลาดชันเชิงซ้อนที่มีความลาดชันมากกว่า ๓๕ เปอร์เซ็นต์ พื้นที่บริเวณนี้ยังไม่มีการศึกษา สำรวจและจำแนกดิน เนื่องจากสภาพพื้นที่มีความลาดชันสูง ซึ่งถือว่ายากต่อการจัดการดูแลรักษาสำหรับการเกษตรมีความลาดชันสูงมาก ในพื้นที่ทำการเกษตรจะเกิดการชะล้างพังทลายสูญเสียหน้าดินอย่างรุนแรง ขาดแคลนน้ำและบางพื้นที่อาจพบชั้นหินพื้นหรือเศษหินกระจัดกระจายอยู่บริเวณหน้าดิน แนวทางการจัดการควรปล่อยไว้ให้เป็นป่าตาม

ธรรมชาติ เป็นที่อยู่อาศัยของสัตว์ป่า แหล่งต้นน้ำลำธาร ในกรณีที่จำเป็นต้องนำมาใช้ประโยชน์ทางการเกษตร จำเป็นต้องมีการศึกษาดินก่อน เพื่อให้ทราบถึงความเหมาะสมของดินสำหรับการปลูกพืช โดยมีการใช้ประโยชน์ที่ดินในเชิงอนุรักษ์หรือวนเกษตร ในบริเวณพื้นที่ที่เป็นดินลึกและสามารถพัฒนาแหล่งน้ำได้ มีระบบอนุรักษ์ดินและน้ำ เช่น ปลูกพืชคลุมดิน ทำแนวรั้วหญ้าแฝกและขุดหลุมปลูกเฉพาะต้น โดยไม่มีการทำลายไม้พื้นล่าง สำหรับในพื้นที่ที่ไม่มีศักยภาพทางการเกษตร ควรรักษาไว้ให้เป็นสวนป่า สร้างสวนป่าหรือใช้ปลูกไม้ใช้สอยโตเร็ว

แผนที่แสดงกลุ่มชุดดิน อำเภอปางมะผ้า จังหวัดแม่ฮ่องสอน

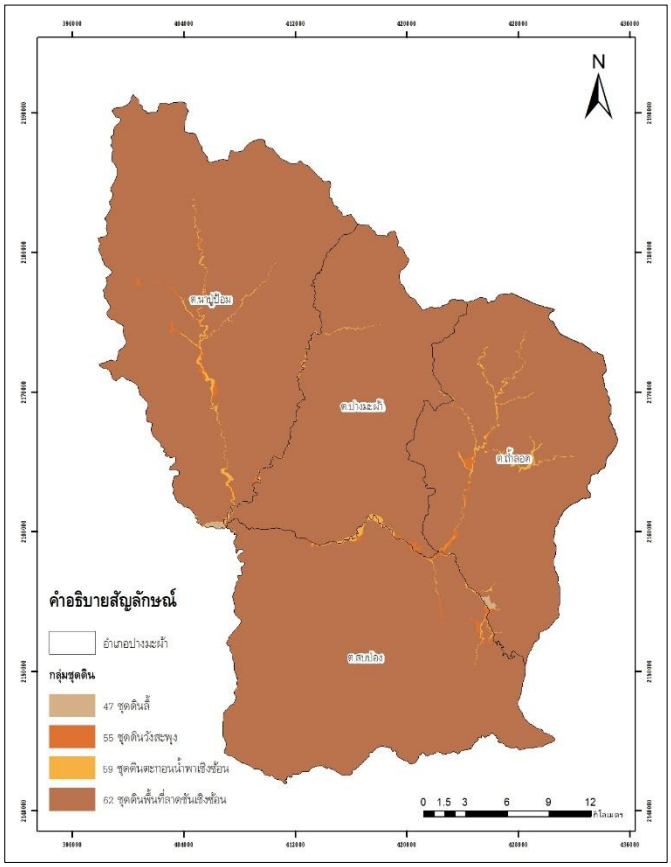

ภาพที่ ๔ แผนที่แสดงกลุ่มชุดดินอำเภอปางมะผ้า
(ที่มา : กรมพัฒนาที่ดิน, พ.ศ.๒๕๖๙)

๓. ลักษณะภูมิอากาศ

๓.๑ ฤดูกาล

ลักษณะอากาศของอำเภอปางมะผ้า ขึ้นอยู่กับอิทธิพลของมรสุมที่พัดประจำฤดูกาล ๒ ชนิด คือ มรสุมตะวันออกเฉียงเหนือ ซึ่งจะพัดพามวลอากาศเย็นและแห้งจากประเทศจีนปกคลุมประเทศไทยตอนบน ในช่วงฤดูหนาว ทำให้อำเภอปางมะผ้ามีอากาศหนาวเย็นและแห้งแล้งทั่วไปประกอบกับอำเภอปางมะผ้า มีความสูงจากระดับน้ำทะเลของพื้นที่ ๔๐๐-๑๔๐๐ เมตรส่งผลให้มีอากาศหนาวเย็นมากกว่าอำเภออื่นๆ ในจังหวัดแม่ฮ่องสอน และได้รับอิทธิพลมรสุมตะวันตกเฉียงใต้ซึ่งพัดพามวลอากาศชื้นจากทะเลและมหาสมุทรปกคลุมประเทศไทยในช่วงฤดูฝนทำให้อำเภอปางมะผ้ามีฝนตกทั่วไป โดยสามารถสรุปได้ดังนี้ ดังนี้

ฤดูกาลของอำเภอปางมะผ้า พิจารณาตามลักษณะลมฟ้าอากาศของประเทศไทย แบ่งออกได้ เป็น ๓ ฤดูดังนี้

ฤดูร้อน เริ่มประมาณกลางเดือนกุมภาพันธ์ถึง กลางเดือนพฤษภาคม มีอากาศร้อนอบอ้าวทั่วไป โดยเฉพาะในเดือนเมษายน เป็นเดือนที่มีอากาศร้อนอบอ้าวมากที่สุดในรอบปีมีอุณหภูมิเฉลี่ยอยู่ที่ ๓๐-๔๔ องศา

ฤดูฝน เริ่มประมาณกลางเดือนพฤษภาคมถึงกลางเดือนตุลาคม ซึ่งเป็นระยะที่ลมมรสุมตะวันตกเฉียงใต้พัดเข้าสู่ประเทศไทยทางตอนเหนือ อากาศจะเริ่มชุ่มชื้นและมีฝนตกชุกตั้งแต่ประมาณกลางเดือนพฤษภาคมเป็นต้นไป เดือนที่มีฝนตกมากที่สุด คือ เดือนสิงหาคม มีอุณหภูมิเฉลี่ยอยู่ที่ประมาณ ๑๔-๑๘ องศา

ฤดูหนาว เริ่มประมาณกลางเดือนตุลาคม ถึง กลางเดือนกุมภาพันธ์ ซึ่งเป็นช่วงที่ลมมรสุมตะวันออกเฉียงเหนือพัดปกคลุมประเทศไทย อากาศโดยทั่วไปจะหนาวเย็นและแห้ง เดือนที่มีอากาศหนาวที่สุด คือ เดือนมกราคม มีอุณหภูมิเฉลี่ยอยู่ที่ ๑๐-๑๘ องศา

ตารางที่ ๔ แสดงข้อมูลฤดูกาล

ฤดูกาล	ม.ค.	ก.พ.	มี.ค.	เม.ย.	พ.ค.	มิ.ย.	ก.ค.	ส.ค.	ก.ย.	ต.ค.	พ.ย.	ธ.ค.
ฤดูร้อน		◄	—	—	►							
ฤดูฝน					◄	—	—	—	—	►		
ฤดูหนาว	—	►								—	—	►

๓.๒ ปริมาณน้ำฝนและอุณหภูมิ

ตารางที่ ๕ แสดงข้อมูลปริมาณน้ำฝน และอุณหภูมิเฉลี่ย ๕ ปี

ปี	ปริมาณน้ำฝนรวมทั้งปี (มม.)	ปริมาณฝนเฉลี่ย (มม.)	จำนวนวันฝนตก (วัน)	เดือนที่ฝนสูงสุด	อุณหภูมิ (องศาเซลเซียส)		
					สูงสุด	ต่ำสุด	เฉลี่ยทั้งปี
๒๕๖๔	๑,๑๒๓.๙	๓.๐๘	๑๖๗	พฤษภาคม	๔๑.๒	๑๑.๘	๒๗.๖
๒๕๖๕	๑,๔๘๘.๐๒	๔.๐๗	๑๖๕	สิงหาคม	๔๑.๒	๑๐.๓	๒๗.๓
๒๕๖๖	๑,๒๖๒.๔	๓.๔๖	๑๔๕	กันยายน	๔๒.๙	๑๒.๒	๒๗.๗
๒๕๖๗	๑,๙๔๐.๒	๕.๓๒	๑๕๐	สิงหาคม	๓๙.๖	๑๒.๘	๒๖.๙
๒๕๖๘	๑,๕๒๓.๕	๔.๑๗	๑๕๖	พฤษภาคม	๔๒.๓	๑๒.๒	๒๗.๓

ที่มา : https://cmmet.tmd.go.th/, พ.ศ.๒๕๖๙

๔. เส้นทางคมนาคม

๔.๑ เส้นทางคมนาคมระหว่างตำบล

อำเภอปางมะผ้ามีการเดินทางระหว่างตำบลและหมู่บ้าน โดยใช้เส้นทางในการเชื่อมต่อขนส่งผลผลิตทางการเกษตร ดังนี้

โดยใช้เส้นทางหลวงชนบทหมายเลข ๔๐๑๔ เป็นเส้นทางในการเชื่อมต่อระหว่างตำบลสบป่องและตำบลถ้ำลอด

โดยใช้เส้นทางหลวงหมายเลข ๑๒๒๖ เป็นเส้นทางในการเชื่อมต่อระหว่างตำบลปางมะผ้า และตำบลนาปู่ป้อม

๔.๒ ถนนหลวงเชื่อมต่อระหว่างจังหวัดและอำเภอ

การคมนาคมติดต่อระหว่างจังหวัดและอำเภอ สามารถเดินทางได้หลายเส้นทาง โดยมีรายละเอียดดังนี้

ทางรถไฟ -

ทางรถยนต์ สามารถเดินทางได้สะดวก คือ

สถานีขนส่งผู้โดยสาร จำนวน ๑ สถานี มีสายเดินรถประจำทางระหว่างอำเภอ/จังหวัด ได้แก่ ๑. บริษัทเปรมประชาขนส่ง จำกัด โดยใช้รถตู้ปรับอากาศ และรถเมล์ปรับอากาศ ๒. รถโดยสารประจำทาง

ทางหลวงแผ่นดิน ดังนี้

-ทางหลวงหมายเลข ๑๒๒๖ เส้นทางระหว่างแยกทางหลวงหมายเลข ๑๐๙๕ แม่ละนา ถึง ปางคาม ระยะทาง ๒๔.๗๙๓ กิโลเมตร

-ทางหลวงหมายเลข ๑๐๙๕ เส้นทางระหว่างหนองโค้ง อำแม่แตง จังหวัดเชียงใหม่ ถึง จังหวัดแม่ฮ่องสอน ระยะทาง ๒๔๕ กิโลเมตร

๕. แหล่งน้ำและระบบชลประทาน

๕.๑ แหล่งน้ำธรรมชาติ (เช่น แม่น้ำ ลำคลอง หนอง บึง)

ในพื้นที่อำเภอปางมะผ้ามีแหล่งธรรมชาติที่สำคัญได้แก่ น้ำลางที่ไหลผ่านจากตำบลถ้ำลอดผ่านไปยังตำบลสบป่องและมีลำห้วยมากมายที่ผ่าน ได้แก่ ลำห้วยแม่หมูลีซอ ลำห้วยน้ำใส ลำห้วยแม่อูมอง ห้วยโป่งแสนปิ๊ก ห้วยปุงยับ ห้วยน้ำปุง ห้วยแม่ละนา ห้วยน้ำลาง ห้วยน้ำแพม น้ำห้วยแห้ง น้ำห้วยมะหลอด น้ำแพม คลองโป่ง คลองไร่ คลองปลามุง แพมแง่ขวา คลองแม่ยาน คลองหัวล่างเหนือ คลองแม่ลาง คลองป่าไม้แดง ห้วยของ คลองส้าน

๕.๒ แหล่งน้ำที่สร้างขึ้นที่สำคัญ

๑) โครงการชลประทานขนาดใหญ่ และขนาดกลาง

ตารางที่ ๖ แสดงข้อมูลโครงการชลประทานขนาดใหญ่ และขนาดกลาง

ที่	ชื่ออ่าง/ประตูระบายน้ำ	ตำบล	ความจุที่ระดับน้ำสูงสุด (ล้าน ลบ.ม.)	ความจุที่ระดับน้ำเก็บกัก (ล้าน ลบ.ม.)	พื้นที่ชลประทาน (ไร่)

ที่มา : https://app.rid.go.th/reservoir/, พ.ศ.๒๕๖๙

๒) โครงการชลประทานขนาดเล็ก

ตารางที่ ๗ แสดงข้อมูลโครงการชลประทานขนาดเล็ก

ที่	ตำบล	โครงการ						รวมปริมาณน้ำ (ล้าน ลบ.ม.)	รวมพื้นที่ได้รับประโยชน์ (ไร่)
		อ่างเก็บน้ำ	ท่อระบายน้ำ	ฝาย	ระบบส่งน้ำ	สถานีสูบน้ำ	รวม		

ที่มา : https://app.rid.go.th/reservoir/, พ.ศ.๒๕๖๙

๓) แหล่งน้ำอื่น ๆ

(๑) สระเก็บน้ำในไร่นานอกเขตชลประทาน (บ่อจิ๋ว ขนาด ๑,๒๖๐ ลูกบาศก์เมตร)

ตารางที่ ๘ แสดงข้อมูลสระเก็บน้ำในไร่นานอกเขตชลประทาน

ที่	ตำบล	ปี ๒๕๔๘ - ๒๕๖๖		ปี ๒๕๖๘		รวม	
		ราย	บ่อ	ราย	บ่อ	ราย	บ่อ
๑	สบป่อง	-	-	-	-	-	-
๒	ถ้ำลอด	๔	๔	-	-	๔	๔
๓	ปางมะผ้า	๔	๔	-	-	๔	๔
๔	นาปู่ป้อม	๑๒	๑๒	-	-	๑๒	๑๒

ที่มา : https://gdcatalognhic.nha.co.th/, พ.ศ.๒๕๖๙

(๒) บ่อบาดาล

ตารางที่ ๙ แสดงข้อมูลบ่อบาดาล

ที่	ตำบล	ด้านการเกษตร (บ่อ)	ด้านอุปโภค – บริโภค (บ่อ)	รวม (บ่อ)
๑	สบป่อง	-	๙	๙
๒	ถ้ำลอด	-	๑	๑
๓	ปางมะผ้า	-	๑๑	๑๑
๔	นาปู่ป้อม	-	๘	๘
				๒๙

ที่มา : http://app.dgr.go.th/newpasutara/, พ.ศ.๒๕๖๙

๖. การใช้ประโยชน์ที่ดิน

ตารางที่ ๑๐ แสดงข้อมูลการใช้ประโยชน์ที่ดิน

ประเภท	เนื้อที่ (ไร่)	ร้อยละ
พื้นที่ป่า	๕๓๖,๙๐๐.๕๐	๗๘.๕๙
พืชไร่	๕,๗๕๕.๔๘	๐.๘๔
ไม้ยืนต้น	๑๖๕.๓๔	๐.๐๒
ไม้ผล	๑,๑๑๘.๖๙	๐.๑๖
พืชสวน	๙.๘๓	๐
พื้นที่นา	๓,๙๖๗.๘๑	๐.๕๘
พืชน้ำ	๐	๐
สถานที่เพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ	๐	๐
ทุ่งหญ้าและโรงเลี้ยงสัตว์	๑๐.๐๒	๐
พื้นที่ลุ่ม	๐	๐
พื้นที่น้ำ	๑,๕๕๘.๒๒	๐.๒๓
พื้นที่ชุมชนและสิ่งปลูกสร้าง	๖,๘๙๘.๒๔	๑.๐๑
พื้นที่เบ็ดเตล็ด	๐	๐

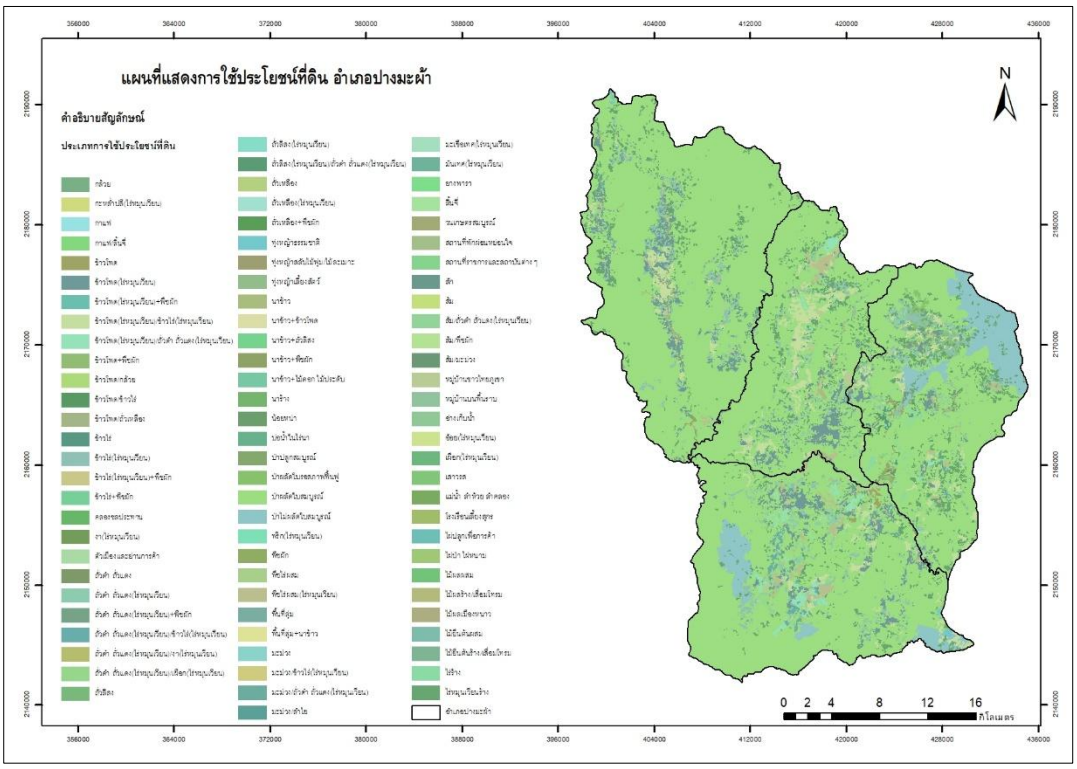

ภาพที่ ๕ แผนที่แสดงการใช้ประโยชน์ที่ดินอำเภอ

(ที่มา : http://agri-map-online.moac.go.th/, พ.ศ.๒๕๖๙)

ข้อมูลด้านเศรษฐกิจ

๑. ข้อมูลสินค้าเกษตรที่สำคัญ

ประชากรอำเภอปางมะผ้า ประชากรมีอาชีพหลักคือ เกษตรกรรม มีพื้นที่การเกษตรจำนวน ๓๕,๗๗๐.๗๔ ไร่ (ร้อยละ ๕.๔ ของพื้นที่อำเภอ) โดยอยู่พื้นที่ในเขตชลประทานร้อยละ ๐

ตารางที่ ๑๑ แสดงข้อมูลด้านพืช

ตำบล	พื้นที่ทั้งหมด (ไร่)	พื้นที่ทางการเกษตร (ไร่)							
		ข้าว (ไร่)	ข้าวไร่ (ไร่)	ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ (ไร่)	กระเทียม (ไร่)	ไม้ผล (ไร่)	ไม้ยืนต้น (ไร่)	พืชผัก (ไร่)	รวมพื้นที่การเกษตรทั้งหมด (ไร่)
สบป่อง	**๑๕๖,๒๕๐**	**๑,๘๗๙.๙๘**	**๖,๖๘๗.๔๑**	**๕๙๖.๒๑**	**๗.๕๐**	**๑,๓๘๗.๙๖**	**๔๔**	**๑๘๘.๔๒**	**๑๐,๗๙๑.๔๘**
ถ้ำลอด	๑๖๒,๕๐๐	๙๔๒.๘๓	๓,๕๑๐.๗๒	๒,๑๕๕.๖๔	๓.๕๐	๔๒.๒๖			๖,๖๕๔.๙๕
ปางมะผ้า	๑๒๓,๗๕๐	๒,๑๐๑.๙๘	๕,๑๑๙.๖๔	๒,๐๖๗.๘๒				๒๙.๔๐	๙,๓๑๘.๘๔
นาปู่ป้อม	๒๑๖,๙๑๙	๕๑๓.๘๙	๑,๕๘๕.๗๗	๕,๙๕๕.๖๐	๘๐๐.๗๒	๖๔.๓	๕.๖๒	๗๙.๕๗	๙,๐๐๕.๔๗
พื้นที่รวม	๖๕๙,๔๑๙	๕,๔๓๘.๖๘	๑๖,๙๐๓.๕๔	๑๐,๗๗๕.๒๗	๘๑๑.๗๒	๑,๔๙๔.๕๒	๔๙.๖๒	๒๙๗.๓๙	๓๕,๗๗๐.๗๔

ที่มา : ระบบทะเบียนเกษตรกร, พ.ศ.๒๕๖๙

ตารางที่ ๑๒ แสดงข้อมูลด้านปศุสัตว์ (ถ้ามี ถ้าไม่มีให้ -)

ตำบล	เกษตรกรผู้เลี้ยงสัตว์ รวม (ราย)	โคเนื้อ (ตัว)	โคนม (ตัว)	กระบือ (ตัว)	สุกร (ตัว)	ไก่ (ตัว)	เป็ด (ตัว)	แพะ (ตัว)	แกะ (ตัว)
รวมทั้งหมด	๒,๓๓๖	๖,๑๘๙	-	๔,๐๐๗	๔,๑๒๘	๖๑,๐๐๑	๖๔๐	๖๑,๐๐๑	-

ที่มา : สำนักงานปศุสัตว์อำเภอ,พ.ศ.๒๕๖๙

- โรงงานผลิตอาหารสัตว์ .....-.....แห่ง คือ .....-.....
  ชื่อโรงงาน.....-..... ที่ตั้ง.....-.....
- โรงงานฆ่าสัตว์ปีกมาตรฐาน .....-.....แห่ง คือ.....-.....
  ชื่อโรงงาน.....-..... ที่ตั้ง.....-.....
- ฟาร์มเลี้ยงสัตว์ขนาดใหญ่.....-.....จำนวน คือ.....-.....
  ชื่อฟาร์ม.....-.....ที่ตั้ง.....-.....

ตารางที่ ๑๓ แสดงข้อมูลด้านประมง แสดงจำนวนผู้เพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ (ถ้ามี ถ้าไม่มีให้ -)

ตำบล	เกษตรกร รวม (ราย)	กุ้งทะเล	กุ้งน้ำจืด	ปลาทะเล	ปลาน้ำจืด	สัตว์น้ำสวยงาม	สัตว์น้ำอื่น ๆ
รวมทั้งหมด	-	-	-	-	-	-	-

ที่มา : สำนักงานประมงอำเภอปางมะผ้า, พ.ศ.๒๕๖๙

๒. สินค้าเอกลักษณ์ประจำถิ่น/สินค้า GI (ถ้าไม่มี ให้ใส่ว่า ไม่มี)

ไม่มี

<u>ข้อมูลด้านสังคม</u>

๑. ข้อมูลเกษตรกร/องค์กรเกษตรกร

๑.๑ เกษตรกร

๑) ครัวเรือนและประชากร

ตารางที่ ๑๔ แสดงจำนวนครัวเรือน และประชากร

ที่	ตำบล	ครัวเรือนทั้งหมด	ครัวเรือนเกษตรกร	ประชากร		
				ชาย	หญิง	รวม
๑	สบป่อง	๓,๙๖๕	๑,๓๙๓	๔,๓๓๙	๔,๐๐๘	๘,๓๔๗
๒	ถ้ำลอด	๑,๗๘๐	๘๑๖	๒,๒๗๘	๒,๒๗๐	๔,๕๔๘
๓	ปางมะผ้า	๑,๙๐๑	๙๘๔	๒,๓๙๑	๒,๒๔๓	๔,๖๓๔
๔	นาปู่ป้อม	๑,๙๒๔	๙๔๙	๒,๕๕๘	๒,๓๖๕	๔,๙๒๓
รวม		๙,๕๗๐	๔,๑๔๒	๑๑,๕๖๖	๑๐,๘๘๖	๒๒,๔๕๒

ที่มา : กรมส่งเสริมการเกษตร : ระบบฐานข้อมูลทะเบียนเกษตรกร, พ.ศ.๒๕๖๙ และสำนักงานบริหารการทะเบียน กรมการปกครอง,๒๕๖๙

๒) หัวหน้าครัวเรือนเกษตรกรจำแนกตามอายุ

ตารางที่ ๑๕ แสดงจำนวนหัวหน้าครัวเรือนจำแนกตามอายุ

ช่วงอายุ (ปี)	ครัวเรือน	ร้อยละ
๖๕ ปีขึ้นไป	๕๕๘	๑๓.๒๔
๕๖ – ๖๕ ปี	๗๑๘	๑๗.๐๔
๔๖ – ๕๕ ปี	๘๙๕	๒๑.๒๔
๓๖ – ๔๕ ปี	๑,๐๖๗	๒๕.๓๒
๒๖ – ๓๕ ปี	๘๑๘	๑๙.๔๑
๑๘ – ๒๕ ปี	๑๕๘	๓.๗๕
รวม	๔,๒๑๔	๑๐๐

ที่มา : https://aiu.doae.go.th/bi_report/bi_report๑ พ.ศ. ๒๕๖๙ และ สำนักงานเกษตรอำเภอปางมะผ้า, พ.ศ.๒๕๖๙

๓) ลักษณะการประกอบอาชีพ

ตารางที่ ๑๖ แสดงจำนวนลักษณะการประกอบอาชีพ

ลักษณะการประกอบอาชีพ	ครัวเรือน	ร้อยละ
ประกอบอาชีพเกษตรกรรมเป็นหลัก	๔,๐๖๗	๙๖.๕๑
ประกอบอาชีพเกษตรกรรมเป็นรอง	๑๔๗	๓.๔๙
รวม	๔,๒๑๔	๑๐๐

ที่มา : https://aiu.doae.go.th/bi_report/bi_report๑ ,พ.ศ. ๒๕๖๙ และ สำนักงานเกษตรอำเภอปางมะผ้า, พ.ศ.๒๕๖๙

๔) ลักษณะการถือครองที่ดิน

ตารางที่ ๑๗ แสดงจำนวนลักษณะการถือครองที่ดิน

ลักษณะการถือครอง	ครัวเรือน	ร้อยละ
เกษตรกรเป็นเจ้าของเอง	๙๗	๒.๘๘
อื่นๆ (ที่สาธารณะประโยชน์, ทำฟรี)	๓,๒๗๒	๙๗.๑๒
เช่า	๐	๐
รวม	๓,๓๖๙	๑๐๐

ที่มา : https://aiu.doae.go.th/bi_report/bi_report๑ พ.ศ. ๒๕๖๙ และ สำนักงานเกษตรอำเภอปางมะผ้า, พ.ศ.๒๕๖๙

๕) ประเภทเอกสารสิทธิ์ (เฉพาะเกษตรกรเป็นเจ้าของเอง)

ตารางที่ ๑๘ แสดงจำนวนประเภทเอกสารสิทธิ์

ประเภทเอกสารสิทธิ์ (ครัวเรือน)				รวม
โฉนด/น.ส.ทุกประเภท	ส.ป.ก. ทุกประเภท	หนังสือรับรองของหน่วยงาน	ไม่มีเอกสารสิทธิ์	
๔๙	๔๖	๐	๓	๙๗

ที่มา : https://aiu.doae.go.th/bi_report/bi_report๑ ,พ.ศ. ๒๕๖๙ และ สำนักงานเกษตรอำเภอปางมะผ้า, พ.ศ.๒๕๖๙

๖) รายได้ รายจ่ายของครัวเรือนเกษตรกร

รายได้ครัวเรือนของเกษตรกรอำเภอปางมะผ้า จำนวน ๙๔๑ ครัวเรือน เป็นรายได้ในภาคการเกษตรเฉลี่ยต่อครัวเรือนต่อปี จำนวน ๔๔,๗๓๖ บาท เป็นรายได้นอกภาคการเกษตรเฉลี่ยต่อครัวเรือนต่อปี จำนวน ๓๔,๔๒๔ บาท

๗) สินเชื่อและภาวะหนี้สินของเกษตรกร

ภาวะหนี้สินของเกษตรกรอำเภอปางมะผ้า จำนวน ๗๑๑ ครัวเรือน มีหนี้สินน้อยกว่า ๑๒๐,๐๐๐ บาทจำนวน ๖๕๘ คน คิดเป็นร้อยละ ๙๒.๕๔ และมีหนี้สินมากกว่า ๑๒๐,๐๐๐ แต่ไม่เกิน ๑,๐๐๐,๐๐๐ บาท จำนวน ๕๓ ราย คิดเป็นร้อยละ ๗.๔๕ จากสถาบันเงินกู้ทั้งของภาครัฐและเอกชน

๘) ประเพณีและวัฒนธรรม

(๑) การนับถือศาสนา

ประชากรส่วนใหญ่ในอำเภอปางมะผ้า ประมาณร้อยละ ๘๐ นับถือศาสนาพุทธ ในขณะที่อีกประมาณร้อยละ ๒๐ นับถือศาสนาอื่น ๆ เช่น ศาสนาคริสต์ และความเชื่อดั้งเดิม (นับถือผีบรรพบุรุษ)

ศาสนาพุทธ: เป็นศาสนาหลักของประชากรส่วนใหญ่ คิดเป็นร้อยละ ๘๐ โดยเฉพาะกลุ่มชาติพันธุ์พื้นราบและบางส่วนบนพื้นที่สูง ในพื้นที่อำเภอปางมะผ้ามีสถาบันทางศาสนา เช่น วัดจำนวน ๗ แห่ง และที่พักสงฆ์อีก ๒๐ แห่ง

ศาสนาคริสต์: มีประชากรจำนวนหนึ่งโดยเฉพาะชาวไทยภูเขาบางกลุ่มที่นับถือ คิดเป็นร้อยละ ๒๐ โดยมีโบสถ์คริสต์กระจายอยู่ตามชุมชนต่างๆ ประมาณ ๖ แห่ง และรวมถึงความเชื่อดั้งเดิม (นับถือผี)

(๒) วัฒนธรรมท้องถิ่นที่สำคัญ

อำเภอปางมะผ้า เป็นดินแดนที่หลอมรวมความหลากหลายของกลุ่มชาติพันธุ์ เช่น ชาวไทใหญ่ ลาหู่ (มูเซอร์) ลีซู และปกาเกอะญอ โดดเด่นด้วยประเพณีดั้งเดิมที่สืบทอดกันมาอย่างยาวนาน ควบคู่ไปกับมรดกทางโบราณคดีที่เก่าแก่ระดับภูมิภาค

- ประเพณีและวัฒนธรรมชนเผ่า

ประเพณีกินวอ: งานเฉลิมฉลองครั้งใหญ่ของชาวลาหู่ (มูเซอร์) จะจัดขึ้นหลังฤดูเก็บเกี่ยวเพื่อเป็นการพักผ่อนและขอบคุณธรรมชาติ มีการเล่นลูกช่วง รำวงรอบกองไฟ และการทำอาหารพื้นบ้าน

ประเพณีปอยเหลินสิบเอ็ด (ออกพรรษา) และ ปอยส่างลอง: วัฒนธรรมของชาวไทใหญ่ที่โดดเด่นในเรื่องการแห่ การแต่งกายสีสันสดใส การฟ้อนรำ และการทำบุญตามวัดในชุมชน เช่น ในพื้นที่ชุมชนบ้านแม่ละนา

- มรดกทางประวัติศาสตร์

วัฒนธรรมโลงไม้ (Log Coffin Culture): การค้นพบทางโบราณคดีระดับนานาชาติที่สำคัญ ซึ่งพบกระจายตัวตามถ้ำและเพิงผา โลงไม้เหล่านี้เป็นหลักฐานความเชื่อและการจัดการศพของมนุษย์ยุคก่อนประวัติศาสตร์ในแหล่งโบราณคดีเพิงผาถ้ำลอด

- วิถีชีวิตและภูมิปัญญาท้องถิ่น

การทอผ้าและหัตถกรรม: การทอผ้าย้อมสีธรรมชาติและงานฝีมือชนเผ่า เช่น การทำเครื่องเงิน ซึ่งเป็นมรดกทางหัตถศิลป์ที่สืบทอดกันมา

การทำเกษตรกรรมบนพื้นที่สูง: วิถีชีวิตที่ผูกพันกับธรรมชาติ มีการปลูกข้าวไร่และพืชเศรษฐกิจ เช่น กาแฟ ถั่วลายเสือ และพืชผักเมืองหนาว โดยสามารถสัมผัสวิถีชีวิตนี้ได้ผ่านการท่องเที่ยวโดยชุมชน เช่น ชุมชนบ้านจ่าโบ่

๑.๒ องค์กรและสถาบันเกษตรกร

๑) กลุ่มเกษตรกร/สถาบัน

ตารางที่ ๑๙ แสดงจำนวนและสมาชิกสถาบันเกษตรกร

ตำบล	กลุ่มส่งเสริมอาชีพ		กลุ่มแม่บ้าน		กลุ่มยุวเกษตรกร		วิสาหกิจชุมชน		สหกรณ์		กลุ่มเกษตรกร	
	กลุ่ม	สมาชิก (ราย)	กลุ่ม	สมาชิก (ราย)	กลุ่ม	สมาชิก (ราย)	กลุ่ม	สมาชิก (ราย)	แห่ง	สมาชิก (ราย)	กลุ่ม	สมาชิก (ราย)
สบป่อง	๒	๓๑	๑	๑๐	๓	๔๘	๑๑	๑๗๘	๑	๘๓๙	-	-
ถ้ำลอด	-	-	๒	๒๐	๒	๒๒	๕	๖๖	๑	๘๓๙	-	-
ปางมะผ้า	๑	๑๐	๓	๓๘	๑	๑๙	๙	๑๔๐	-	-	-	-
นาปู่ป้อม	-	-	๑	๑๑	๑	๒๐	๓	๖๔	-	-	-	-
รวม	**๓**	**๔๑**	**๗**	**๗๙**	**๗**	**๑๐๙**	**๒๘**	**๔๔๘**	**๒**	**๑,๖๗๘**	-	-

ที่มา : https://ffgdev.doae.go.th/, พ.ศ.๒๕๖๙

ตารางที่ ๒๐ แสดงจำนวนผลิตภัณฑ์ที่ลงทะเบียน OTOP จำแนกตามผลิตภัณฑ์

ประเภทผลิตภัณฑ์	จำนวน
อาหาร	๓๒
เครื่องดื่ม	๘
ผ้า เครื่องแต่งกาย	๑๐๓
ของใช้/ของตกแต่ง/ของที่ระลึก	๒๓
สมุนไพรที่ไม่ใช่อาหาร	๔
รวม	๑๗๐

ที่มา : สำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอปางมะผ้า,พ.ศ.๒๕๖๙

ตารางที่ ๒๑ แสดงข้อมูลกลุ่มวิสาหกิจชุมชน

ชื่อกลุ่ม	ที่อยู่		จำนวนสมาชิก
	หมู่ที่	ตำบล	
สุราเกษตรชาวดอย	๔	สบป่อง	๙
กลุ่มทอผ้าโดยชุมชนบ้านเมืองแพม	๕	ถ้ำลอด	๒๔
การท่องเที่ยวโดยชุมชนบ้านลุกข้าวหลาม CBT บ้านลุกข้าวหลาม	๙	ปางมะผ้า	๑๔
การท่องเที่ยวเชิงเกษตรและนววิถีโดยชุมชนบ้านผามอน	๔	ถ้ำลอด	๑๗
สวนผักไฮโดรโปนิกส์สู่อาชีพที่ยั่งยืน (กลุ่มสตรีตำบลปางมะผ้า)	๑	ปางมะผ้า	๗
ศูนย์ข้าวชุมชนบ้านแม่ละนา	๑	ปางมะผ้า	๓๐

กลุ่มบริการนำเที่ยวถ้ำลอด	๑	ถ้ำลอด	๑๐
คนรักษ์ป่า	๑	สบป่อง	๗
กลุ่มเกษตรกรผู้ปลูกพืชบ้านไร่	๓	สบป่อง	๖
การค้าข้าวโพดพืชผลทางการเกษตรบ้านไม้ฮุง	๓	ปางมะผ้า	๗
ซูบี	๓	ถ้ำลอด	๗
แปลงใหญ่ถั่วลิสงลายเสือ	๔	สบป่อง	๓๗
แปลงใหญ่มะม่วงพันธุ์น้ำดอกไม้สีทอง	๘	สบป่อง	๔๐
ผู้ผลิตงาและถั่วลายเสือบ้านแม่ละนา	๑	ปางมะผ้า	๗
กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตดินบ้านไร่	๓	สบป่อง	๑๒
กลุ่มเกษตรอินทรีย์เพื่อสุขภาพ	๕	ปางมะผ้า	๗
กลุ่มเกษตรกรถั่วลิสงบ้านน้ำบ่อสะเป่	๓	สบป่อง	๑๖
กลุ่มผู้เลี้ยงโค กระบือบ้านไร่	๓	สบป่อง	๑๑
กลุ่มแปลงใหญ่กาแฟบ้านสบป่อง	๑	สบป่อง	๒๕
กลุ่มกระเทียมแปลงใหญ่นาปู่ป้อม	๑	นาปู่ป้อม	๕๐
รวบรวมผลผลิตการเกษตรบ้านผาเผือก	๑๐	ปางมะผ้า	๙
กลุ่มปลูกและรวบรวมผลผลิตการเกษตรบ้านกิ๊ดสามสิบ	๖	สบป่อง	๘
กลุ่มออมทรัพย์บ้านลุกข้าวหลามกลุ่มที่ ๑	๙	ปางมะผ้า	๕๒
รวบรวมผลผลิตการเกษตรบ้านหนองตอง	๗	สบป่อง	๗
ทุ่งเจริญการเกษตร	๙	นาปู่ป้อม	๗
T.O.P โปรดักส์	๓	ถ้ำลอด	๘
ไตรกาลาย (TAIKALAI) สุรากลั่นชุมชน	๗	นาปู่ป้อม	๗
การผลิตแปรรูปไม้ผลเมืองหนาวปลอดสารเคมี	๕	ปางมะผ้า	๗

ที่มา : สำนักงานเกษตรอำเภอปางมะผ้า, พ.ศ.๒๕๖๙

ตารางที่ ๒๒ แสดงข้อมูลกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร กลุ่มยุวเกษตรกร และกลุ่มส่งเสริมอาชีพ

ชื่อกลุ่ม	**ที่อยู่**		**จำนวนสมาชิก**
	หมู่ที่	**ตำบล**	
กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรบ้านปุงยาม	๕	นาปู่ป้อม	๑๑

กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรบ้านลุกข้าวหลาม	๙	ปางมะผ้า	๑๐
กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรบ้านผามอน	๔	ถ้ำลอด	๑๐
กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรบ้านเมืองแพม	๕	ถ้ำลอด	๑๐
กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรบ้านแม่ละนา	๑	ปางมะผ้า	๑๐
กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรบ้านจ่าโบ่	๔	ปางมะผ้า	๑๘
กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรบ้านน้ำบ่อสะเป่	๓	สบป่อง	๑๐
กลุ่มส่งเสริมอาชีพการเกษตรกลุ่มผักอินทรีย์บ้านสบป่อง	๑	สบป่อง	๑๑
กลุ่มส่งเสริมอาชีพการเกษตรกลุ่มปลูกผักปลอดภัย	๓	สบป่อง	๑๐
กลุ่มส่งเสริมอาชีพการเกษตรส่งเสริมอาชีพการเกษตรผู้ปลูกกาแฟ	๑	สบป่อง	๒๕
กลุ่มส่งเสริมอาชีพการเกษตรผลิตไม้ผลเมืองหนาว	๕	ปางมะผ้า	๑๔
กลุ่มยุวเกษตรกรโรงเรียนปางมะผ้าพิทยาสรรพ์	๑	สบป่อง	๑๓
กลุ่มยุวเกษตรกรโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนชมรมอนุรักษ์พุทธศิลป์ไทยอนุสรณ์บ้านแสนคำลือ	๒	ถ้ำลอด	๑๐
กลุ่มยุวเกษตรกรโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ ๓๔	๓	ถ้ำลอด	๑๒
กลุ่มยุวเกษตรกรศูนย์การเรียนตำรวจตระเวนชายแดนพลเอกอรชุนพิบูลนครินทร์	๙	ปางมะผ้า	๑๙
กลุ่มเกษตรกรโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนชมรมอนุรักษ์พุทธศิลป์ไทยอนุสรณ์ ๒ บ้านปุงยาม	๕	ปางมะผ้า	๒๐
กลุ่มยุวเกษตรกรศูนย์การเรียนรู้ตำรวจตระเวนชายเฉลิมพระเกียรติบ้านน้ำบ่อสะเป่	๓	ปางมะผ้า	๒๐
กลุ่มยุวเกษตรกรศูนย์ปางมะผ้าในโครงการพระราชดำริ	๓	สบป่อง	๑๕

ที่มา : สำนักงานเกษตรอำเภอปางมะผ้า,พ.ศ.๒๕๖๙

ตารางที่ ๒๓ แสดงข้อมูลกลุ่มเกษตรกร และสหกรณ์

ชื่อกลุ่ม	**ที่อยู่**		**จำนวนสมาชิก**
	หมู่ที่	**ตำบล**	

สหกรณ์การเกษตรพัฒนาปางมะผ้า จก	๓	สบป่อง	๘๓๙
สหกรณ์ไฟฟ้าพลังน้ำห้วยลาง	๒	ถ้ำลอด	๘๓๙

ที่มา : สำนักงานสหกรณ์จังหวัดแม่ฮ่องสอน,พ.ศ.๒๕๖๙

๒) ศูนย์เรียนรู้และเครือข่าย

ตารางที่ ๒๔ แสดงจำนวนแหล่ง/ศูนย์เรียนรู้และบริการด้านการเกษตร

ตำบล	ศพก.	ศพก. เครือข่าย	ศจช.	ศดปช.	ศบกต.	ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง			ศูนย์ถ่ายทอดเทคโนโลยีด้านการพัฒนาที่ดิน
						กษ.	ปศุสัตว์	ปฏิรูป	
สบป่อง	-	๒	-	-	๑	๒	-	-	๑
ถ้ำลอด	-	๔	-	๑	๑	๔	-	-	๐
ปางมะผ้า	๑	๒	๒	๑	๑	๓	-		๐
นาปู่ป้อม	-	๑	-		๑	๑	-	-	๐
รวม	**๑**	**๙**	**๒**	**๒**	**๔**	**๑๐**	**-**	**--**	**๑**

ที่มา : สำนักงานเกษตรอำเภอปางมะผ้า, พ.ศ.๒๕๖๙

(๑) อาสาสมัครเกษตร

ตารางที่ ๒๕ แสดงจำนวนอาสาสมัครเกษตร

ตำบล	หน่วยงาน /อาสาสมัครเกษตร (ราย)								
	อาสาสมัครฝนหลวง	ครูบัญชีอาสา	ประมงอาสา	อาสาปศุสัตว์	หมอดินอาสา	เกษตรหมู่บ้าน	สหกรณ์	เศรษฐกิจการเกษตร	อาสาสมัครปฏิรูปที่ดิน
สบป่อง	๒	๑	๒	๘	๗	๙	๐	๑	๐
ปางมะผ้า	๐	๐	๐	๑๒	๑๓	๑๒	๐	๐	๐
ถ้ำลอด	๐	๑	๐	๘	๕	๗	๐	๐	๖
นาปู่ป้อม	๑	๒	๐	๑๔	๑๑	๑๓	๐	๐	๖
รวม	**๓**	**๔**	**๒**	**๔๒**	**๓๖**	**๔๑**	**๐**	**๑**	**๑๒**

หมายเหตุ : อาสาเกษตรบางรายทำหน้าที่อาสามากกว่า ๑ หน้าที่

ที่มา : https://asa-center.doae.go.th/, พ.ศ.๒๕๖๙ และ สำนักงานเกษตรอำเภอปางมะผ้า ,พ.ศ.๒๕๖๙

(๒) ปราชญ์ชาวบ้าน

อำเภอปางมะผ้ามีปราชญ์ชาวบ้านภายใต้โครงการเกษตรตามแนวทฤษฎีใหม่ โดยยึดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งการดำเนินการโครงการได้คัดเลือกปราชญ์ชาวบ้านเป็นผู้ดำเนินการถ่ายทอดองค์ความรู้ตามวิถีของปราชญ์แต่ละคน จำนวน ๔ คน

ตารางที่ ๒๖ แสดงข้อมูลปราชญ์ชาวบ้าน

ตำบล	จำนวน (ราย)	องค์ความรู้ด้าน
สบป่อง	๑	ภูมิปัญญาการทำไม้กวาด
ปางมะผ้า	๒	ผู้นำทางจิตวิญญาณและช่างฝีมือดั้งเดิม การเกษตรอินทรีย์และการปลูกผลไม้เมืองหนาวบนพื้นที่สูง
ถ้ำลอด	๑	ผู้เชี่ยวชาญด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ การทำนาขั้นบันได และการอนุรักษ์พันธุ์ข้าวไร่ดั้งเดิมของชาวปกาเกอะญอ (เช่น พันธุ์ข้าวบือเพอคำ) ซึ่งเชื่อมโยงกับการทำเกษตรกรรมบนพื้นที่สูง
นาปู่ป้อม	-	-
รวม	๔	-

ที่มา : สำนักงานเกษตรอำเภอปางมะผ้า, พ.ศ.๒๕๖๙

(๓) ศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร

ตารางที่ ๒๗ แสดงข้อมูลศูนย์หลักและศูนย์เครือข่ายของศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร

ที่	ชื่อศูนย์ (ลำดับที่ ๑ ศูนย์หลัก ลำดับถัดไป ศูนย์เครือข่าย)	ประเภท/กิจกรรมหลัก	ที่ตั้งศูนย์	
			หมู่	ตำบล
๑	ศูนย์เรียนรู้เกษตรอินทรีย์บ้านแม่ละนา	ศูนย์เรียนรู้ด้านมาตรฐานการผลิตทางการเกษตร	๑	ปางมะผ้า
๒	ศูนย์เรียนรู้การผลิตกาแฟ	ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง/เกษตรทฤษฎีใหม่/เกษตรผสมผสาน	๑	สบป่อง
๓	ศูนย์เรียนรู้การปลูกไม้ผลเมืองหนาวบ้านผาเจริญ	ศูนย์เรียนรู้ด้านไม้ผล	๕	ปางมะผ้า
๔	ศูนย์เรียนรู้การผลิตกระเทียม	ศูนย์เรียนรู้พืชผัก	๑	นาปู่ป้อม
๕	ศูนย์เรียนรู้การผลิตมะม่วงน้ำดอกไม้	ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง/เกษตรทฤษฎีใหม่/เกษตรผสมผสาน	๔	สบป่อง
๖	ศูนย์เรียนรู้การปลูกพืชผักบ้านแสนคำลือ	ศูนย์เรียนรู้พืชผัก	๒	ถ้ำลอด
๗	ศูนย์เรียนรู้เกษตรผสมผสานบ้านถ้ำลอด	ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง/เกษตรทฤษฎีใหม่/เกษตรผสมผสาน	๑	ถ้ำลอด
๘	ศูนย์เรียนรู้เกษตรผสมผสานบ้านผามอญ	ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง/เกษตรทฤษฎีใหม่/เกษตรผสมผสาน	๔	ถ้ำลอด

๙	ศูนย์เรียนรู้เกษตรผสมผสานบ้านยาป่าแหน	ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง/เกษตรทฤษฎีใหม่/เกษตรผสมผสาน	๕	ปางมะผ้า
๑๐	ศูนย์เรียนรู้เกษตรผสมผสานบ้านเมืองแพม	ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง/เกษตรทฤษฎีใหม่/เกษตรผสมผสาน	๕	ถ้ำลอด

ที่มา : สำนักงานเกษตรอำเภอปางมะผ้า, พ.ศ.๒๕๖๙

(๔) กลุ่มเกษตรกรแปลงใหญ่

มีกลุ่มเกษตรกรแปลงใหญ่ จำนวน ๘ กลุ่ม ดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ ๒๘ แสดงข้อมูลกลุ่มแปลงใหญ่

ที่	ตำบล	ชื่อกลุ่มแปลงใหญ่	ชนิดพืช	จำนวนสมาชิก (คน)	จำนวนพื้นที่ (ไร่)
๑	นาปู่ป้อม	แปลงกระเทียม	พืชผัก	๓๐	๔๔๑
๒	สบป่อง	แปลงกาแฟ	ไม้ยืนต้น	๓๓	๓๑๒.๒๕
๓	สบป่อง	แปลงมะม่วงพันธุ์น้ำดอกไม้สีทอง	ไม้ผล	๕๑	๔๓๗
๔	สบป่อง	แปลงใหญ่ถั่วลายลิสง	พืชไร่	๗๘	๕๕๙.๗๕
๕	ปางมะผ้า	แปลงใหญ่อาโวคาโด ๒	ไม้ผล	๔๐	๕๖๔
๖	ปางมะผ้า	แปลงใหญ่อาโวคาโด ๑	ไม้ผล	๔๐	๕๐๓
๗	ถ้ำลอด	แปลงใหญ่งาขี้ม้อน	พืชไร่	๔๐	๓๑๕
๘	สบป่อง	แปลงใหญ่ถั่วลายเสือบ้านน้ำบ่อน้ำสะเป่	พืชไร่	๕๐	๑๙๕

ที่มา : https://co-farm.doae.go.th/, พ.ศ.๒๕๖๙ และ สำนักงานเกษตรอำเภอปางมะผ้า, พ.ศ.๒๕๖๙

บทที่ ๒
การวิเคราะห์สถานการณ์การเกษตรของอำเภอปางมะผ้า

๑. ข้อมูลประกอบการวิเคราะห์พื้นที่ของอำเภอ
สินค้าเกษตรที่สำคัญ ชนิดสินค้า มะม่วง

๑.๑ แหล่งน้ำหลัก

[/] น้ำฝน [ ] ชลประทาน [ ] บ่อน้ำบาดาล [ ] แหล่งน้ำธรรมชาติอื่น ๆ (ระบุ).....

๑.๒ พื้นที่เหมาะสม/ไม่เหมาะสม

๑) เขตความเหมาะสม

อำเภอปางมะผ้ามีพื้นที่ที่เหมาะสมสำหรับปลูกมะม่วงทั้งหมด จำนวน ๑๑,๖๖๙.๗๔ ไร่ แบ่งเป็นพื้นที่ที่มีความเหมาะสมมาก (S๑) จำนวน ๓๐๗.๑๑ ไร่ คิดเป็นร้อยละ ๒.๖๓ พื้นที่มีความเหมาะสมปานกลาง (S๒) จำนวน ๑,๔๕๔.๐๐ ไร่ คิดเป็นร้อยละ ๑๒.๔๖ พื้นที่มีความเหมาะสมน้อย (S๓) จำนวน ๑๒๘.๙๐ ไร่ คิดเป็นร้อยละ ๑.๑๐ และพื้นที่ไม่เหมาะสม (N) จำนวน ๙,๗๗๙.๗๗ ไร่ คิดเป็นร้อยละ ๘๓.๘

ตารางที่ ๒๙ แสดงเขตความเหมาะสม (พื้นที่ศักยภาพ) สำหรับปลูกมะม่วง

ตำบล	พื้นที่ระดับความเหมาะสมสำหรับการปลูก ๑๑,๖๖๙.๗๔ (ไร่)				
	เหมาะสมมาก (S๑)	เหมาะสมปานกลาง (S๒)	เหมาะสมน้อย (S๓)	ไม่เหมาะสม (N)	รวมพื้นที่ทั้งหมด
อำเภอปางมะผ้า	๓๐๗.๑๑	๑,๔๕๔.๐๐	๑๒๘.๙๐	๙,๗๗๙.๗๗	๑๑,๖๖๙.๗๔
ตำบลนาปู่ป้อม		๑๐.๘๖	๔๐.๙	๑,๐๐๕.๒๕	๑,๐๕๗.๐๑
ตำบลปางมะผ้า	๘๑.๕๖	๑๒๘.๒๓	๖๒.๒๒	๓,๖๙๓.๔๗	๓,๙๖๕.๔๘
ตำบลสบป่อง	๔๐.๕๒	๔๔.๔๙	๑๑.๒๔	๓,๕๙๒.๙๘	๓,๖๘๙.๒๒
ตำบลถ้ำลอด	๑๘๕.๐๓	๑,๒๗๐.๔๒	๑๔.๕๔	๑,๔๘๘.๐๗	๒,๙๕๘.๐๓

ที่มา: https://agri-map-online.moac.go.th, พ.ศ. ๒๕๖๙

แผนที่แสดงความเหมาะสมสำหรับการปลูกมะม่วง

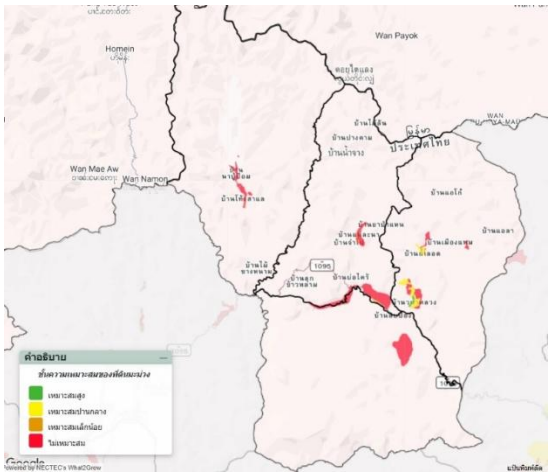

ภาพที่ ๖ แผนที่แสดงเขตความเหมาะสม (พื้นที่ศักยภาพ) สำหรับปลูกมะม่วง
(ที่มา : https://agri-map-online.moac.go.th, พ.ศ. ๒๕๖๙)

๒) พื้นที่ปลูกมะม่วง

อำเภอปางมะผ้า จังหวัดแม่ฮ่องสอน มีพื้นที่ปลูกมะม่วง จำนวน ๒,๑๒๓.๕ ไร่ โดยปลูกมากที่สุด คือ ตำบลสบป่อง จำนวน ๒,๐๐๘.๕๐ ไร่ รองลงมาคือตำบลถ้ำลอด จำนวน ๕๕ ไร่ ตำบลปางมะผ้า ๕๑.๕๐ ไร่ ตำบลนาปู่ป้อม จำนวน ๘.๕๐ ไร่ ตามลำดับ

ตารางที่ ๓๐ แสดงครัวเรือนเกษตรกร พื้นที่ปลูก และผลผลิตมะม่วง

ตำบล	ครัวเรือนเกษตรกร	พื้นที่ปลูก (ไร่)	พื้นที่เก็บเกี่ยว (ไร่)	ผลผลิต (ตัน)	ผลผลิตต่อไร่ (ตัน)
ตำบลสบป่อง	๒๖๕	๒,๐๐๘.๕๐	๒,๐๐๘.๕๐	๑,๐๐๔	๐.๕
ตำบลปางมะผ้า	๒๐	๕๑.๕๐	๕๑.๕๐	๒๖	๐.๕
ตำบลถ้ำลอด	๑๘	๕๕	๕๕	๒๘	๐.๕
ตำบลนาปู่ป้อม	๕	๘.๕๐	๘.๕๐	๕	๐.๕
รวม	**๓๐๘**	**๒,๑๒๓.๕**	**๒,๑๒๓.๕**	**๑,๐๖๓**	**๒**

ที่มา : สำนักงานเกษตรอำเภอปางมะผ้า, พ.ศ. ๒๕๖๙

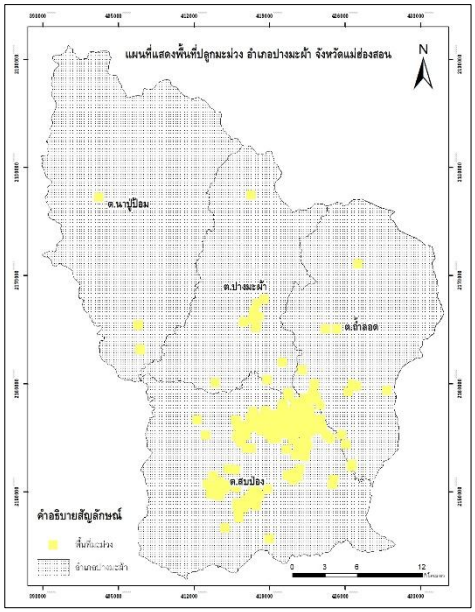

ภาพที่ ๗ แผนที่แสดงพื้นที่ปลูกมะม่วง อำเภอปางมะผ้า จังหวัดแม่ฮ่องสอน (พื้นที่ปลูกจริง)
(ที่มา : สำนักงานเกษตรอำเภอปางมะผ้า, พ.ศ. ๒๕๖๙)

(๓) พื้นที่ปลูกมะม่วง ตามระดับชั้นความเหมาะสม

อำเภอปางมะผ้ามีพื้นที่ที่เหมาะสมสำหรับปลูกมะม่วงทั้งหมด จำนวน ๑๑,๖๖๙.๗๔ ไร่ แบ่งเป็นพื้นที่ที่มีความเหมาะสมมาก (S๑) จำนวน ๓๐๗.๑๑ ไร่ คิดเป็นร้อยละ ๒.๖๓ พื้นที่มีความเหมาะสมปานกลาง (S๒) จำนวน ๑,๔๕๔.๐๐ ไร่ คิดเป็นร้อยละ ๑๒.๔๖ พื้นที่มีความเหมาะสมน้อย (S๓) จำนวน ๑๒๘.๙๐ ไร่ คิดเป็นร้อยละ ๑.๑๐ และพื้นที่ไม่เหมาะสม (N) จำนวน ๙,๗๗๙.๗๗ ไร่ คิดเป็นร้อยละ ๘๓.๘

ตารางที่ ๓๑ แสดงพื้นทีปลูกมะม่วงตามระดับชั้นความเหมาะสม

ตำบล	พื้นที่ปลูกตามระดับความเหมาะสมสำหรับการปลูก ๑๑,๖๖๙.๗๔ (ไร่)				
	เหมาะสมมาก (S1)	เหมาะสมปานกลาง (S2)	เหมาะสมน้อย (S3)	ไม่เหมาะสม (N)	รวมพื้นที่ทั้งหมด
อำเภอปางมะผ้า	๓๐๗.๑๑	๑,๔๕๔.๐๐	๑๒๘.๙๐	๙,๗๗๙.๗๗	๑๑,๖๖๙.๗๔
ตำบลนาปู่ป้อม		๑๐.๘๖	๔๐.๙	๑,๐๐๕.๒๕	๑,๐๕๗.๐๑
ตำบลปางมะผ้า	๘๑.๕๖	๑๒๘.๒๓	๖๒.๒๒	๓,๖๙๓.๔๗	๓,๙๖๕.๔๘
ตำบลสบป่อง	๔๐.๕๒	๔๔.๔๙	๑๑.๒๔	๓,๕๙๒.๙๘	๓,๖๘๙.๒๒
ตำบลถ้ำลอด	๑๘๕.๐๓	๑,๒๗๐.๔๒	๑๔.๕๔	๑,๔๘๘.๐๗	๒,๙๕๘.๐๓

ที่มา: https://agri-map-online.moac.go.th, พ.ศ. ๒๕๖๙

แผนที่แสดงพื้นที่ปลูกมะม่วง ตามระดับชั้นความเหมาะสม อำเภอปางมะผ้า

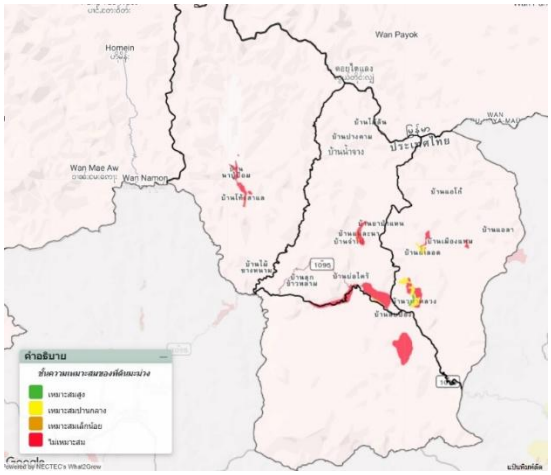

ภาพที่ ๘ แผนที่แสดงพื้นที่ปลูกมะม่วงตามระดับชั้นความเหมาะสม
(ที่มา : https://agri-map-online.moac.go.th, พ.ศ. ๒๕๖๙)

๑.๓ สถานการณ์ใช้เทคโนโลยีการผลิต (เป็นเทคโนโลยีการผลิตที่ใช้ในอำเภอ)

๑) การใช้พันธุ์ดี

มะม่วงที่ปลูกในพื้นที่อำเภอปางมะผ้า ส่วนมากจะเป็นพันธุ์ น้ำดอกไม้สีทอง ซึ่งควรจะเลือก “กิ่งเสียบยอด หรือ กิ่งทาบ” ซึ่งต้องให้รอยต่อเชื่อมติดแน่น ไม่มีรอยปริแตก ไม่โยกคลอน ลักษณะใบด้องสีเขียวสด ไม่มีจุดดำ ไม่มีคราบรา และไม่มีเพลี้ยหรือไรแดง จะได้ลักษณะผลตรงตามพันธุ์แม่และให้ผลเร็ว ๒ – ๓ ปี ขนาดต้นพันธุ์ที่เหมาะสมควรจะมีอายุ ๖ – ๑๒ เดือน ความสูง ๖๐- ๑๐๐ เซนติเมตร มีจำนวนใบ ๒ – ๓ ชุดใบสมบูรณ์ ซึ่งสามารถปลูกได้ในที่สูง

๒) การเตรียมดิน

การเตรียมดินในการปลูกมะม่วง เป็นขั้นตอนที่ช่วยให้ต้นมะม่วงตั้งตัวเร็ว รากแข็งแรง และให้ผลผลิตดีในระยะยาว โดยตากดิน และพื้นดินพร้อมปรับสภาพ pH ลักษณะที่เหมาะสม คือ ดินร่วนหรือดินร่วนปนทราย ระบายน้ำดี มีอินทรียวัตถุสูง ความเป็นกรดด่าง(pH) ประมาณ ๕.๕ – ๗.๕ หลีกเลี่ยงดินเหนียวจัด ดินเค็มและพื้นที่

น้ำท่วมขัง สำรวจและปรับพื้นที่ โดยกำจัดวัชพืช ไม้พุ่ม และเศษรากไม้ โดยปลูกเป็นขั้นบันได หรือปลูกตามแนวระดับ

๓) การปลูก

ขนาดหลุม กว้าง × ยาว × ลึก ประมาณ ๕๐ × ๕๐ × ๕๐ เซนติเมตร ระยะห่าง ๘ × ๘ เมตร หรือ ๖ × ๖ เมตร

๔) ระบบการให้น้ำ

ส่วนใหญ่พื้นที่ปลูกมะม่วงจะอาศัยน้ำฝนตามธรรมชาติ หรือบ่อน้ำขนาดเล็กที่กักเก็บจากน้ำฝน หากในช่วงฤดูแล้งซึ่งช่วงสำคัญที่ต้นมะม่วงต้องการน้ำ ได้แก่

- มะม่วงปลูกใหม่ ๐ – ๑ ปี ปริมาณน้ำเฉลี่ย ๑๐ – ๒๐ ลิตร/ต้น/วัน ให้ทุกวันในช่วงแรกหลังปลูก หากเป็นช่วงอากาศร้อนอาจจะเพิ่มเป็นวันละ ๒ ครั้ง และหลังตั้งตัวแล้วลดเหลือ ๒ – ๓ วัน/ครั้ง
- มะม่วงอายุ ๑ – ๓ ปี ปริมาณน้ำเฉลี่ย ๓๐ – ๖๐ ลิตร/ต้น/ครั้ง ให้ทุก ๓ – ๕ วัน
- มะม่วงที่ให้ผลผลิตแล้ว ปริมาณน้ำเฉลี่ย ๒๐ – ๒๐๐ ลิตร/ต้น/ครั้ง ให้ทุก ๕ – ๗ วัน
- ระยะแตกใบอ่อน ปริมาณ ๖๐ – ๑๒๐ ลิตร/ต้น/ครั้ง ซึ่งในระยะต้องให้น้ำสม่ำเสมอ เพราะระยะนี้มีความต้องการน้ำปานกลางถึงมาก
- ระยะก่อนออกดอก ต้องลดน้ำหรือหยุดให้น้ำ ๑๕ – ๓๐ วัน เพื่อกระตุ้นการออกดอก
- ระยะออกดอก ปริมาณน้ำ ๔๐ – ๘๐ ลิตร/ต้น/ครั้ง ให้ทุก ๕ – ๗ วัน
- ระยะติดผล - ขยายผล เป็นช่วงที่ต้องการน้ำมากที่สุด ปริมาณน้ำ ๑๐๐ – ๒๐๐ ลิตร/ต้น/ครั้ง ให้ทุก ๒ – ๔ วัน
- ระยะเก็บเกี่ยว ลดปริมาณน้ำก่อนเก็บเกี่ยว ๑ – ๒ สัปดาห์ เพื่อเพิ่มความหวาน ลดผลแตก และช่วยให้เนื้อแน่น

๕) การดูแลรักษา

เตรียมต้น ใส่ปุ๋ยเคมีและใช้ไทโอยูเรียเพื่อเร่งแตกใบอ่อน เตรียมการออกดอก ใส่ปุ๋ยเพื่อสะสมตาดอก งดให้น้ำช่วงก่อนออกดอก ๑ เดือน ดูแลผลอ่อน โดยให้น้ำอย่างสม่ำเสมอ ใส่ปุ๋ยขยายขนาด ๑๖-๑๖-๑๖ หรือ ทางใบ ๓-๑๖-๓๖ และ ๒๐-๒๐-๒๐ และกรดอะมิโน ห่อผลที่อายุ ๖๐ วัน แล้วให้ปุ๋ยทางใบ หรือทางดินเพื่อเพิ่มความหวาน

๖) การใส่ปุ๋ย

ใส่ให้เหมาะสมกับระยะการเจริญเติบโต เพราะในแต่ระยะจะมีความต้องการธาตุอาหารที่ต่างกัน ในระยะแตกใบเน้นธาตุอาหารไนโตรเจน ระยะสะสมอาหารเน้นธาตุอาหารฟอสฟอรัส ระยะออกดอกถึงติดผลเน้นธาตุอาหารโพแทสเซียม อาจจะเสริมธาตุรอง เช่น แคลเซียม แมกนีเซียม สังกะสี โบรอนได้ จะใส่ปุ๋ยตามอายุต้น

- มะม่วงปลูกใหม่ถึงหนึ่งปี ใช้ปุ๋ยสูตร ๑๕-๑๕-๑๕ หรือ ๑๖-๑๖-๑๖ ในอัตรา ๑๐๐-๒๐๐ กรัม/ต้น/ครั้ง โดยจะใส่ทรงพุ่มห่างโคน ๒๐-๓๐ เซนติเมตร และรดน้ำตามทันที ทุก ๑-๒ เดือน
- มะม่วงระยะสร้างทรงพุ่ม (๑-๓ ปี) ใช้ปุ๋ยสูตร ๑๕-๑๕-๑๕ ,๒๕-๗-๗ และ ๒๑-๐-๐ ร่วมกับปุ๋ยคอกในอัตรา ๐.๕-๑ กิโลกรัม/ต้น/ครั้ง
- มะม่วงให้ผลผลิตหลังเก็บเกี่ยว ใช้ปุ๋ยสูตร ๑๕-๑๕-๑๕ หรือ ๑๖-๑๖-๑๖ ในอัตรา ๑-๓ กิโลกรัม/ต้นหรือขึ้นกับขนาด
- มะม่วงระยะสะสมอาหารก่อนออกดอก ใช้ปุ๋ยสูตร ๘-๒๔-๒๔ หรือ ๑๒-๒๔-๑๒
- มะม่วงระยะออกดอก ใช้ปุ๋ยสูตร ๑๓-๑๓-๒๑ หรือ ๐-๐-๕๐ ที่มีโพแทสเซียมสูง และเสริมโดยแคลเซียมโบรอน

- มะม่วงระยะติดผล - ขยายผล ใช้ปุ๋ยสูตร ๑๓-๑๓-๒๑ ,๑๒-๑๒-๑๗+๒Mg หรือ ๐-๐-๕๐

โดยจะต้องใส่ปุ๋ยให้ถูกวิธี โดยพรวนดินตื้นๆ หว่านปุ๋ยรอบทรงพุ่มกลบดินเล็กน้อยและรดน้ำตามทันที

๗) การเก็บเกี่ยว

การเก็บเกี่ยวมะม่วง ควรเก็บเกี่ยวในระยะที่ผลมีความแก่เหมาะสม เพื่อให้ได้คุณภาพดี รสชาติหวานและทนต่อการขนส่ง โดยจะดูตามรายละเอียดดังนี้

- อายุผลที่เหมาะสม

นับจากวันดอกบานเต็มที่ (Full Bloom) ประมาณ ๑๐๐–๑๒๐ วัน ในส่วนฤดูร้อนอากาศร้อน ผลจะแก่เร็วกว่า อาจเก็บได้ที่ ๑๐๐–๑๐๕ วัน และในส่วนฤดูหนาวอากาศเย็น ผลแก่ช้ากว่า อาจใช้เวลา ๑๑๐–๑๒๐ วัน

- ลักษณะผลแก่พร้อมเก็บ

สังเกตุบริเวณไหล่ผลบริเวณใกล้ขั้วนูนเต็ม เห็นชัดเจน มีผลอวบอิ่ม แก้มผลเต็ม ปลายผลไม่แหลมมากเหมือนผลอ่อน ร่องท้องผลตื้นลงและผลมีขนาดและน้ำหนักตามมาตรฐานของสวน

- สีผิวผล

โดยสังเกตุจากเปลือกเปลี่ยนจากเขียวเข้มเป็นเขียวอ่อน ผิวมีนวลสีขาวเคลือบตามธรรมชาติ บางผลเริ่มมีสีเหลืองอ่อนบริเวณปลายผล

- การตรวจเมล็ด

ทำการผ่าเช็กตัวอย่าง ๑–๒ ผล เมล็ดต้องแข็ง สีน้ำตาลอ่อน เนื้อเริ่มเปลี่ยนจากสีขาวเป็นเหลืองอ่อน มีปริมาณแป้งสะสมเพียงพอสำหรับการสุกหลังเก็บเกี่ยว

- วิธีเก็บเกี่ยวที่ถูกต้อง

โดยจะทำการในเก็บช่วงเช้า (๐๖.๐๐–๑๐.๐๐ น.) หรือช่วงเย็น (๑๕.๐๐–๑๘.๐๐ น.) ใช้กรรไกรคมตัดก้านผลให้เหลือก้านยาว ๑–๒ ซม. คว่ำผลลงประมาณ ๑๕–๓๐ นาทีเพื่อให้ยางไหลออก แล้วทำการเช็ดยางที่ขั้วผลทันที ป้องกันยางกัดผิว วางผลในตะกร้าหรือภาชนะที่รองด้วยวัสดุกันกระแทก และนำเข้าที่ร่มโดยเร็ว ไม่ตากแดดหลังเก็บ ข้อควรระวัง ไม่ควรเก็บผลอ่อนกว่า ๙๕ วัน เพราะจะสุกไม่สมบูรณ์ รสชาติไม่หวาน ไม่ควรปล่อยแก่จัดบนต้นนานเกินไป เพราะผลจะนิ่มง่ายและเกิดโรคหลังเก็บเกี่ยวมากขึ้น ระวังโรคแอนแทรคโนสและขั้วผลเน่าในช่วงก่อนเก็บเกี่ยว ๒–๓ สัปดาห์

๘) การปฏิบัติหลังการเก็บเกี่ยว

หลังการเก็บเกี่ยวนั้นมีความสำคัญมาก เพราะส่งผลต่อคุณภาพ สีผิว รสชาติ และอายุการเก็บรักษาของผลมะม่วง

- การจัดการยางมะม่วง

หลังตัดผล ควรวางผลคว่ำขั้วลงบนตะแกรงหรือวัสดุรองรับ ๑๕–๓๐ นาที ปล่อยให้ยางไหลออกจนหมด เช็ดยางบริเวณขั้วผลด้วยกระดาษหรือผ้าสะอาด ป้องกันยางไหลเปื้อนผิวผล เพราะจะทำให้เกิดรอยไหม้และลดคุณภาพ

- การคัดแยกผล

คัดแยกตามขนาดและน้ำหนัก ความสมบูรณ์ของผลระดับความแก่ การเข้าทำลายของโรคและแมลง คัดผลที่มีตำหนิออก เช่น ผลแตก ผลช้ำ ผลมีโรคแอนแทรคโนส ผลถูกแมลงเจาะ

- การล้างทำความสะอาด

ล้างด้วยน้ำสะอาดเพื่อลดคราบยางและสิ่งสกปรก อาจแช่น้ำผสมคลอรีน ๕๐–๑๐๐ ppm ประมาณ ๒–๕ นาที ผึ่งให้แห้งในที่ร่มและอากาศถ่ายเท

- การป้องกันโรคหลังเก็บเกี่ยว

โรคสำคัญ ได้แก่ โรคแอนแทรคโนส โรคขั้วผลเน่า แนวทางป้องกัน คือ รักษาความสะอาดโรงคัดบรรจุ หลีกเลี่ยงการทำให้ผลเกิดแผลเพื่อลดความชื้นสะสมระหว่างการเก็บรักษา

๙) การป้องกันกำจัดโรคและแมลงศัตรู

การป้องกันกำจัดโรคและแมลงศัตรูมะม่วง ควรใช้หลัก การจัดการศัตรูพืชแบบผสมผสาน (IPM) โดยเน้นการสำรวจแปลงสม่ำเสมอ รักษาความสะอาดสวน ตัดแต่งกิ่งให้โปร่ง และใช้สารป้องกันกำจัดเมื่อจำเป็น

แมลงศัตรูสำคัญ

๑. เพลี้ยไฟ (Thrips)

อาการ ทำลายช่อดอก ดอกแห้งร่วง ผิวผลเป็นรอยขี้กลาก สีผิวไม่สวย ผลอ่อนร่วง

การป้องกัน ตัดแต่งทรงพุ่มให้โปร่ง กำจัดวัชพืชและพืชอาศัย สารที่นิยมใช้ สไปนีโทแรม สไปโนแซด อีมาเมกตินเบนโซเอต ควรสลับกลุ่มสารเพื่อลดการดื้อยา

๒. เพลี้ยจักจั่นมะม่วง

อาการ ดูดกินน้ำเลี้ยงช่อดอก ดอกแห้ง ไม่ติดผล เกิดราดำจากมูลแมลง

การป้องกัน ตัดแต่งกิ่งหลังเก็บเกี่ยว ลดความชื้นในทรงพุ่ม สารที่ใช้ อิมิดาโคลพริด ไทอะมีทอกแซม ไดโนทีฟูแรน

๓. แมลงวันผลไม้

อาการ วางไข่ในผล ผลเน่าและร่วงก่อนกำหนด

การป้องกัน เก็บผลร่วงทำลาย ห่อผลเมื่อผลอายุ ๔๕–๖๐ วัน ใช้กับดักเมทิลยูจินอล สารที่ใช้เหยื่อโปรตีนผสมสารกำจัดแมลงพ่นเป็นจุด

๔. หนอนเจาะเมล็ดมะม่วง

อาการ ผลร่วง เมล็ดถูกทำลาย

การป้องกัน เก็บผลที่ถูกทำลายออกจากสวน ห่อผล

โรคสำคัญของมะม่วง

๑. โรคแอนแทรคโนส

สาเหตุ เชื้อรา Colletotrichum spp.

อาการ ใบเป็นจุดดำ ดอกแห้งดำ ผลมีจุดดำและเน่า

การป้องกัน ตัดแต่งกิ่งให้โปร่ง หลีกเลี่ยงความชื้นสูง

สารป้องกันกำจัด แมนโคเซบ คอปเปอร์ไฮดรอกไซด์ อะโซไซสโตรบิน ไดฟีโนโคนาโซล

๒. โรคราแป้ง

เกิดจากเชื้อรา **Oidium mangiferae** (บางครั้งพบระยะสมบูรณ์ของเชื้อในสกุล *Erysiphe*)

เชื้อราจะสร้างเส้นใยและสปอร์สีขาวคล้ายผงแป้งบนส่วนต่าง ๆ ของต้นมะม่วง โดยเฉพาะช่อดอก ใบอ่อน และผลอ่อน

อาการ มีผงสีขาวบนช่อดอก ดอกและผลอ่อนร่วง

สภาพที่พบ อากาศเย็นและความชื้นสูง

สารป้องกันกำจัด กำมะถันผง เฮกซะโคนาโซล ไตรฟลอกซีสโตรบิน

๓. โรคขั้วผลเน่า

โรคขั้วผลเน่าเกิดจากเชื้อราหลายชนิดที่อาศัยอยู่ในกิ่ง ขั้วผล และส่วนต่าง ๆ ของต้นมะม่วง โดยเชื้อที่พบได้บ่อย ได้แก่

- Lasiodiplodia theobromae
- Dothiorella spp.
- Phomopsis spp.

เชื้อราเหล่านี้มักเข้าทำลายผลตั้งแต่ยังอยู่บนต้น โดยแฝงตัวอยู่บริเวณขั้วผลหรือก้านผล แต่ยังไม่แสดงอาการ จนเมื่อผลเริ่มสุกหลังเก็บเกี่ยว เชื้อจึงเจริญและทำให้เกิดอาการเน่า

อาการ เชื้อเข้าสู่ผลทางขั้วผล รอยแผล หรือรอยแตกเล็ก ๆ เชื้อสามารถอาศัยอยู่ในกิ่งแห้งและเศษซากพืชในสวน สปอร์แพร่กระจายโดยลม ฝน และน้ำกระเด็น

การป้องกัน ป้องกันแอนแทรคโนสตั้งแต่ในสวน ระมัดระวังไม่ให้ผลเกิดแผล สารป้องกันคอปเปอร์อะโซไซสโตรบิน

๑.๔ ปฏิทินการเพาะปลูก

เกษตรกรในอำเภอปางมะผ้า มีการปลูกมะม่วง ดังนี้

ชื่อสินค้า	ม.ค.	ก.พ.	มี.ค.	เม.ย.	พ.ค.	มิ.ย.	ก.ค.	ส.ค.	ก.ย.	ต.ค.	พ.ย.	ธ.ค.
มะม่วง	◄———					———►	▽	◄·····	·····►	◄———		———►

สัญลักษณ์ ◄———► ช่วงฤดูปลูก △ ปลูกสูงสุด

◄·····► ช่วงฤดูเก็บเกี่ยว ▽ เก็บเกี่ยวสูงสุด

ภาพที่ ๙ แสดงปฏิทินการเพาะปลูก

๑.๕ ต้นทุนการผลิต

ตารางที่ ๓๒ แสดงต้นทุนการผลิตมะม่วง

รายการ	**ในเขตชลประทาน**		**นอกเขตชลประทาน**		**หมายเหตุ**	
			ปริมาณ	**ค่าใช้จ่าย**		
กิ่งพันธุ์มะม่วง			๔๔ ต้น	๔,๕๐๐	บาท/ไร่	
ค่าเตรียมพื้นที่ ไถพรวน ขุดหลุม				๒,๕๐๐	บาท/ไร่	
ปุ๋ยคอก/ปุ๋ยหมัก			๕๐๐ กก.	๑,๐๐๐	บาท/ไร่	
ปุ๋ยเคมี				๑,๕๐๐	บาท/ไร่	
ระบบน้ำและค่าน้ำ				๑,๕๐๐	บาท/ไร่	
สารป้องกันกำจัดโรคและแมลง				๒,๐๐๐	บาท/ไร่	
ค่าแรงปลูกและดูแลรักษา				๓,๕๐๐	บาท/ไร่	
ค่ากำจัดวัชพืช				๑,๐๐๐	บาท/ไร่	
ค่าใช้จ่ายเบ็ดเตล็ด				๕๐๐	บาท/ไร่	
รวม				๑๘,๐๐๐	**ปีที่ ๑**	
ปุ๋ยคอก/ปุ๋ยอินทรีย์			๘๐๐ กก.	๒,๐๐๐	บาท/ไร่	
ปุ๋ยเคมี				๑,๕๐๐	บาท/ไร่	
สารป้องกันกำจัดโรคและแมลง				๒,๐๐๐	บาท/ไร่	
ค่าน้ำและระบบให้น้ำ				๑,๕๐๐	บาท/ไร่	
ค่าแรงกำจัดวัชพืช				๑,๐๐๐	บาท/ไร่	

ค่าแรงตัดแต่งกิ่งสร้างทรงพุ่ม				๑,๐๐๐	บาท/ไร่	
ค่าใช้จ่ายอื่น ๆ				๕๐๐	บาท/ไร่	
รวม				**๙,๕๐๐**	**ปีที่ ๒**	

(ที่มา : สำนักงานเกษตรอำเภอปางมะผ้า, พ.ศ.๒๕๖๙)

๑.๖ สถานการณ์การตลาด/วิถีการตลาด

๑) วิถีการตลาด

Flow chart แสดงเส้นทางวิถีตลาดของอำเภอปางมะผ้า

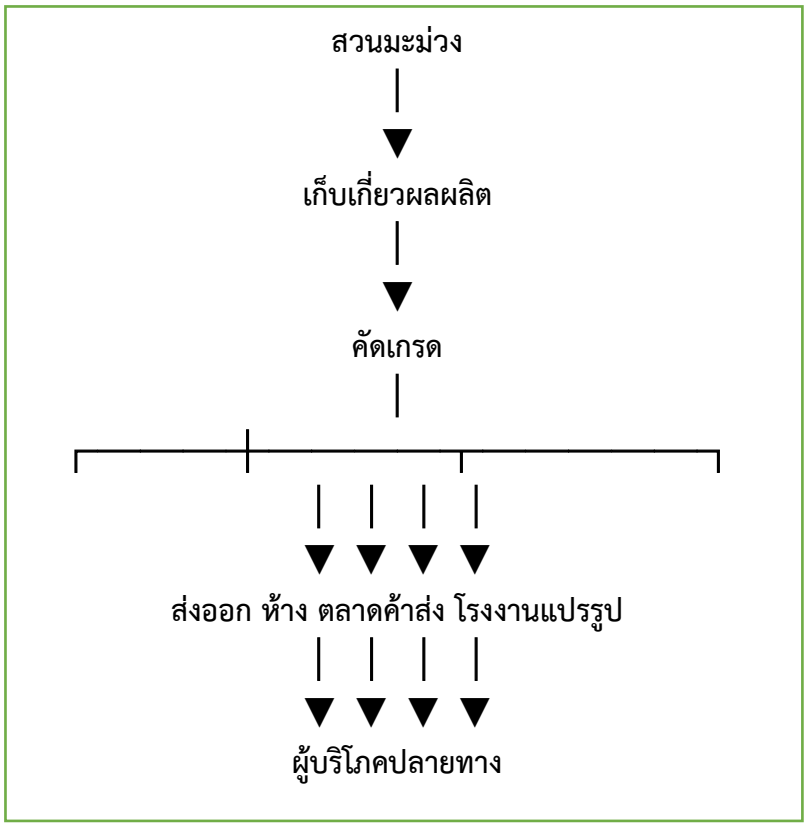

ภาพที่ ๑๐ แสดงวิถีการตลาดมะม่วงอำเภอปางมะผ้า
(ที่มา : สำนักงานเกษตรอำเภอปางมะผ้า, พ.ศ.๒๕๖๙)

๒) แหล่งรับซื้อผลผลิต/ โรงงานแปรรูป

มีแหล่งรับซื้อ รวม.....๒..... แห่ง

- อยู่ในหมู่ที่ ...๗.... ตำบล สบป่อง จำนวน .....๑..... แห่ง
- อยู่ในหมู่ที่ ...๑๐.... ตำบล ปางมะผ้า จำนวน .....๑..... แห่ง

มีโรงงาน...-.. รวม .....-..... แห่ง .....-.....

- อยู่ในหมู่ที่ ...-.... ตำบล .....-..... จำนวน .....-..... แห่ง
- อยู่ในหมู่ที่ ....-... ตำบล .....-..... จำนวน .....-..... แห่ง

๑.๗ เกษตรกรและองค์กรเกษตรกรที่เกี่ยวข้องกับสินค้าในพื้นที่

๑) เกษตรกร

มีเกษตรกรผู้ปลูกมะม่วงในอำเภอปางมะผ้า จำนวน ๓๐๘ ครัวเรือน จำนวน ๓๐๘ ราย และมีเกษตรกรที่เป็นต้นแบบในพื้นที่ จำนวน ...๒.. ราย มีความรู้ ความชำนาญ องค์ความรู้ในเทคโนโลยีการผลิต ที่มีความโดดเด่น ดังนี้

ตารางที่ ๓๓ แสดงเกษตรต้นแบบของสินค้าในพื้นที่

ที่	หมู่	ตำบล	ประเภท	องค์ความรู้โดดเด่น
๑	๖	สบป่อง	มะม่วง	การผลิตมะม่วง
๒	๘	สบป่อง	มะม่วง	การผลิตมะม่วง

(ที่มา : สำนักงานเกษตรอำเภอปางมะผ้า, พ.ศ.๒๕๖๙)

๒) องค์กรเกษตรกร ดังนี้

ตารางที่ ๓๔ แสดงองค์กรเกษตรกรที่เกี่ยวข้องกับสินค้าในพื้นที่

องค์กรเกษตรกร	จำนวน (แห่ง)	ชื่อกลุ่ม
ศพก.	๑	ศูนย์เรียนรู้การผลิตมะม่วงน้ำดอกไม้
แปลงใหญ่	๑	แปลงมะม่วงพันธุ์น้ำดอกไม้สีทอง
วิสาหกิจชุมชน	๑	วิสาหกิจชุมชนแปลงใหญ่มะม่วงพันธุ์น้ำดอกไม้สีทอง

๒. การวิเคราะห์ Supply chain

ตารางที่ ๓๕ แสดงการวิเคราะห์ Supply chain ของสินค้า มะม่วง อำเภอปางมะผ้า

		ต้นทาง	กลางทาง	ปลายทาง
มิติพื้นที่	สถานการณ์ปัจจุบัน	เกษตรกรปลูกมะม่วง กระจายตัว ใช้ประสบการณ์ในการจัดการสวน ข้อมูลการผลิตไม่เป็นระบบ	มีลิ้งหรือจุดรวบรวมผลผลิต คัดแยก บรรจุ และขนส่งไปตลาดภายในประเทศและส่งออก	จำหน่ายผ่านตลาดค้าส่ง ห้างสรรพสินค้า ผู้ส่งออก และช่องทางออนไลน์
	ปัญหา Pain point	- ผลผลิตไม่สม่ำเสมอ - ขาดข้อมูลพยากรณ์ผลผลิต - โรคและแมลงระบาด - ต้นทุนปุ๋ยและสารเคมีสูง - การใช้น้ำไม่มีประสิทธิภาพ	- ความเสียหายระหว่างขนส่ง - คุณภาพผลผลิตไม่สม่ำเสมอ - ขาดการติดตามสถานะสินค้าแบบ Real-time - ต้นทุนโลจิสติกส์สูง	ราคาผันผวนตามฤดูกาล - ผู้บริโภคตรวจสอบแหล่งที่มาไม่ได้ - ความต้องการตลาดไม่ตรงกับการผลิต - สูญเสียหลังการจำหน่าย

	แนวทาง/App tech. ที่จะใช้แก้ปัญหา	- Smart Farm (IoT วัดความชื้นดิน อุณหภูมิ) - ระบบ GIS แผนที่สวนมะม่วง - Drone สำรวจโรคและแมลง - แอปบันทึกข้อมูลการผลิต - AI พยากรณ์ผลผลิต	- ระบบ QR Code ติดตามสินค้า (Traceability) - GPS Tracking รถขนส่ง - Cold Chain Monitoring - ระบบบริหารคลังสินค้า (WMS) - แอปเชื่อมโยงล้งและเกษตรกร	- E-Marketplace สำหรับผลไม้ - Dashboard วิเคราะห์ความต้องการตลาด - Blockchain ตรวจสอบย้อนกลับ - ระบบ CRM ลูกค้า - E-commerce และ Live Commerce
มิติคน	สถานการณ์ปัจจุบัน	เกษตรกรผู้ปลูกมะม่วงส่วนใหญ่มีอายุสูงขึ้น ขาดแรงงานรุ่นใหม่ ความรู้ด้านเทคโนโลยียังจำกัด	ผู้รวบรวมผลผลิต โรงคัดบรรจุ และผู้ขนส่งยังพึ่งพาแรงงานคนเป็นหลัก ขาดทักษะด้านการจัดการคุณภาพและข้อมูล	ผู้ค้าส่ง ผู้ค้าปลีก และผู้ส่งออก ต้องการบุคลากรที่มีความรู้ด้านการตลาดดิจิทัล การวิเคราะห์ตลาด และมาตรฐานความปลอดภัยอาหาร
	ปัญหา Pain point	ขาดแคลนแรงงาน ค่าแรงสูง การถ่ายทอดความรู้สู่คนรุ่นใหม่ไม่ต่อเนื่อง	ขาดแรงงานที่มีทักษะในการคัดแยก บรรจุ และควบคุมคุณภาพ ทำให้เกิดความสูญเสียหลังการเก็บเกี่ยว	บุคลากรด้านการตลาดและการส่งออกไม่เพียงพอ ขาดข้อมูลความต้องการของผู้บริโภคแบบเรียลไทม์
	แนวทาง/App tech. ที่จะใช้แก้ปัญหา	แอปบริหารสวน (Farm Management), ระบบ e-Learning เกษตร, IoT ติดตามแปลงปลูก, แอปบันทึกข้อมูลการผลิต	ระบบ ERP โรงคัดบรรจุ, Mobile App บันทึกการคัดคุณภาพ, QR Code ติดตามย้อนกลับ, ระบบฝึกอบรมออนไลน์	E-commerce, Social Commerce, CRM, Dashboard วิเคราะห์ตลาด, AI พยากรณ์ความต้องการผู้บริโภค
มิติสินค้า	สถานการณ์ปัจจุบัน	ผลิตมะม่วงตามฤดูกาล คุณภาพแตกต่างกันตามแหล่งผลิตและการจัดการสวน	มีการคัดเกรด บรรจุ และขนส่งไปยังตลาดกลาง โรงคัดบรรจุ และผู้ส่งออก	จำหน่ายในตลาดสด ห้างสรรพสินค้า โรงงานแปรรูป และตลาดส่งออก
	ปัญหา Pain point	ผลผลิตไม่สม่ำเสมอ ขนาดและคุณภาพแตกต่างกัน	การคัดแยกมาตรฐานไม่เท่ากัน ผลเสียหาย	ผู้บริโภคต้องการคุณภาพสูงและ

		โรคและแมลงทำลายผลผลิต	ระหว่างขนส่ง อายุการเก็บรักษาสั้น	ปลอดภัย แต่สินค้าไม่สม่ำเสมอ ราคาผันผวน
	แนวทาง/App tech. ที่จะใช้แก้ปัญหา	ใช้ IoT ตรวจวัดดิน น้ำ และสภาพอากาศ, ระบบ GAP Digital, AI วิเคราะห์โรคและแมลง	ระบบ Traceability (QR Code), AI คัดเกรดผลผลิต, Smart Packing และ Cold Chain Monitoring	แอปติดตามแหล่งที่มา (Farm to Table), E-commerce, Blockchain สำหรับตรวจสอบย้อนกลั

บทที่ ๓
บทสรุปโครงการ/กิจกรรมตามกรอบการพัฒนาการเกษตรเชิงพื้นที่

๑. แบบสรุปโครงการแบบย่อ (Project Brief) ของทุกโครงการ

ตารางที่ ๓๖ แสดงแบบสรุปโครงการแบบย่อ (Project Brief)

หัวข้อ	รายละเอียด
๑. ชื่อโครงการสำคัญ	โครงการระบบส่งเสริมเกษตรแบบแปลงใหญ่เพื่อปรับเพิ่มผลิตภาพการผลิต ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2569
๒. ชื่อแผนงาน	ด้านการสร้างความสามารถในการแข่งขัน
๓. แนวทางการพัฒนา	พัฒนาระบบนิเวศ
๔. หลักการและเหตุผล	มุ่งเน้นกระตุ้นให้เกษตรกรเกิดความอยากรู้ เพื่อสร้างความพร้อมด้านจิตใจ สามารถวิเคราะห์ข้อมูล ปัญหา ความท้ายทาย และโอกาส สามารถแลกเปลี่ยนองค์ความรู้ระหว่างกลุ่มแปลงใหญ่ด้วยเหตุผลทางวิทยาศาสตร์ พร้อมคานึงถึงการลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจกและความมั่นคงทางอาหารในอนาคต
๕. วัตถุประสงค์ของโครงการ	เพื่อให้เกษตรกรสามารถลดต้นทุนการผลิตและมีผลผลิตต่อหน่วยเพิ่มขึ้น รวมทั้งผลผลิตมีคุณภาพได้มาตรฐาน ภายใต้การบูรณาการของหน่วยงานภาครัฐและเอกชน
๖. ตัวชี้วัดและค่าเป้าหมาย	จำนวนเกษตรกรได้รับการพัฒนาคุณภาพมาตรฐานสินค้าเกษตร GAP และมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ นำความรู้ไปปฏิบัติได้
๗. พื้นที่เป้าหมาย	กลุ่มแปลงใหญ่อโวคาโด้ หมู่ ๒ ต.ปางมะผ้า อ.ปางมะผ้า จ.แม่ฮ่องสอน
๘. กิจกรรมหลัก	ยกระดับการผลิตและคุณภาพผลผลิตสินค้าเกษตรสู่มาตรฐาน GAP
๙. หน่วยงานดำเนินการ	กรมส่งเสริมการเกษตร และกรมวิชาการเกษตร
๑๐. ระยะเวลาในการดำเนินโครงการ	1 ธันวาคม 2568 – 30 กันยายน 2569
๑๑. งบประมาณ	5,000 บาท
๑๒. ผลผลิต (Output)	เกษตรกรได้รับการถ่ายทอดความรู้ด้านการพัฒนาคุณภาพมาตรฐานสินค้าเกษตร GAP และมาตรฐานเกษตรอินทรีย์
๑๓. ผลลัพธ์จากการดำเนินโครงการ (Outcome)	เกษตรกรที่ได้รับการถ่ายทอดความรู้ด้านการพัฒนาคุณภาพมาตรฐานสินค้าเกษตร (GAP) ร้อยละ 70 สามารถเข้าสู่ระบบการรับรองมาตรฐานสินค้า

ตารางที่ ๓๗ แสดงแบบสรุปโครงการแบบย่อ (Project Brief)

หัวข้อ	รายละเอียด
๑. ชื่อโครงการสำคัญ	ศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร
๒. ชื่อแผนงาน	การสร้างสภาพแวดล้อมและกลไกที่ส่งเสริมการพัฒนาเศรษฐกิจฐานราก
๓. แนวทางการพัฒนา	การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร
๔. หลักการและเหตุผล	เพื่อให้ ศพก. เป็นศูนย์กลางในการถ่ายทอดเทคโนโลยีการผลิต การบริหารจัดการ และการตลาดแก่เกษตรกร รวมทั้งให้บริการทางการเกษตร เผยแพร่ข้อมูลข่าวสารให้กับเกษตรกร และที่สาคัญคือเป็นกลไกการบูรณาการการทางานของหน่วยงานต่าง ๆ เพื่อแก้ไขปัญหาและพัฒนาการเกษตรในพื้นที่ เน้นการเรียนรู้จากเกษตรกรต้นแบบที่ประสบความสาเร็จ
๕. วัตถุประสงค์ของโครงการ	เป็นศูนย์กลางในการถ่ายทอดเทคโนโลยีการผลิต การบริหารจัดการ และการตลาดแก่เกษตรกร รวมทั้งการให้บริการทางการเกษตร และเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารในพื้นที่
๖. ตัวชี้วัดและค่าเป้าหมาย	เกษตรกรผู้นาที่ได้รับการพัฒนา
๗. พื้นที่เป้าหมาย	เกษตรกร หมู่ที่ 5 ตำบลปางมะผ้า อำเภอปางมะผ้า จังหวัดแม่ฮ่องสอน
๘. กิจกรรมหลัก	เสริมสร้างศักยภาพเกษตรกรผู้นา จัดกระบวนการเรียนรู้ควบคู่กับการปฏิบัติให้กับเกษตรกรผู้นาตามหลักสูตรและแผนการเรียนรู้ที่กาหนด
๙. หน่วยงานดำเนินการ	กรมส่งเสริมการเกษตร
๑๐. ระยะเวลาในการดำเนินโครงการ	1 ธันวาคม 2568 – 30 กันยายน 2569
๑๑. งบประมาณ	7,500 บาท
๑๒. ผลผลิต (Output)	เกษตรกรได้รับการถ่ายทอดความรู้จาก ศพก.หลัก และศพก.เครือข่าย
๑๓. ผลลัพธ์จากการดำเนินโครงการ (Outcome)	เกษตรกรไม่น้อยกว่าร้อยละ 75 ที่ได้รับการถ่ายทอดความรู้จาก ศพก. สามารถนาความรู้ไปปฏิบัติได้

๒. สรุปโครงการ/กิจกรรมตามกรอบการพัฒนาการเกษตรเชิงพื้นที่

ตารางที่ ๓๘ แสดงสรุปโครงการ/กิจกรรมตามกรอบการพัฒนาการเกษตรเชิงพื้นที่

โครงการ (Project)	ปัจจัยขาเข้า (Input)	กิจกรรม/กระบวนการ (Activities)	ผลการดำเนินกิจกรรม			แหล่งงบประมาณ	ปีที่ดำเนินการ
			ผลผลิต (Output) (เห็นผลทันทีหรือภายใน ๑ ปี)	ผลลัพธ์ (Outcome) (เห็นผลภายใน ๒ ปี)	ผลกระทบ (Impact) (เห็นผลภายใน ๓ - ๕ ปี)		
โครงการระบบส่งเสริมเกษตรแบบแปลงใหญ่เพื่อปรับเพิ่มผลิตภาพการผลิตประจาปีงบประมาณ พ.ศ. 2569	กลุ่มแปลงใหญ่อโวคาโด้ หมู่ ๒ ต.ปางมะผ้า อ.ปางมะผ้า จ.แม่ฮ่องสอน	ยกระดับการผลิตและคุณภาพผลผลิตสินค้าเกษตรสู่มาตรฐาน GAP	เกษตรกรได้รับการถ่ายทอดความรู้ด้านการพัฒนาคุณภาพมาตรฐานสินค้าเกษตร GAP และมาตรฐานเกษตรอินทรีย์	เกษตรกรที่ได้รับการถ่ายทอดความรู้ด้านการพัฒนาคุณภาพมาตรฐานสินค้าเกษตร (GAP) ร้อยละ 70 สามารถเข้าสู่ระบบการรับรองมาตรฐานสินค้า	เพื่อให้เกษตรกรสามารถลดต้นทุนการผลิตและมีผลผลิตต่อหน่วยเพิ่มขึ้น รวมทั้งผลผลิตมีคุณภาพได้มาตรฐาน	กรมส่งการเกษตร	๒๕๖๙
ศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร	เกษตรกร หมู่ที่ 5 ตำบลปางมะผ้า อำเภอปางมะผ้า จังหวัดแม่ฮ่องสอน	เสริมสร้างศักยภาพเกษตรกรผู้นา จัดกระบวนการเรียนรู้ควบคู่กับการปฏิบัติให้กับเกษตรกรผู้นาตามหลักสูตรและ	เกษตรกรได้รับการถ่ายทอดความรู้จาก ศพก.หลัก และศพก.เครือข่าย	เกษตรกรไม่น้อยกว่าร้อยละ 75 ที่ได้รับการถ่ายทอดความรู้จาก ศพก. สามารถนาความรู้ไปปฏิบัติได้	เป็นศูนย์กลางในการถ่ายทอดเทคโนโลยีการผลิต การบริหารจัดการ และการตลาดแก่เกษตรกร รวมทั้งการให้บริการทาง	กรมส่งการเกษตร	๒๕๖๙

บรรณานุกรม

DOAE
สำนักงานเกษตรอำเภอปางมะผ้า
จังหวัดแม่ฮ่องสอน